

Izhaja ob 4 jutraj.

Stane celoletno ... 240 K

mesečno ... 20

za sased. ozemlje ... 300

za inostranstvo ... 600

Oglaš. za vsak mm višine

stolpe (58 mm) ... 2 K

mali oglaš. do 30 mm

stolpe (58 mm) ... 1.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo:
Miklošičeva cesta 14. 145
Telefon 14. 73Upravištvo:
Sodna ulica 14. 6
Telefon 14. 85Račun kr. pošt. ček. urad
šte. 11.542

Današnja številka obsega osem strani in stane dve kroni.

Ljubljana, 13. avgusta.

Ljubljana stoji te dni v znamenju sokolske ideje.

Naš agili in neumorni Sokol I. etvarja svoje letno telovadišče in ga izroč njegovemu namenu. Na prvi pogled dogodek, ki interesira le prizadele družstvo in najbližje okolice. In vendar pomenja ta dogodek važen odjek v zgodovini vsega našega Sokolstva, v politično - kulturnem razvoju vsega našega naroda. Saj pomenja zmago sokolske misli nad vsemi njenimi številnimi sovragi, pomenja triumf sokolskega dela in sokolske poverljivosti.

Bili so časi, komaj osem, devet let od tega, ko so avstrijski mogotci vrhli mladega, čvrsto se razvijajočega Sokola I. iz šolskih telovadnic, da bi ga zasužili mu onemogočili življenje. A navdušeni bratje so stisnili pesti in telovadili na kamenitem dvorišču v megli in mrazu. Njih moč je rasla; dušnajsko prokletstvo se je spreminjalo v blagoslov.

In bili so časi, med svetovno vojno, ko je pomenjalo ječo in smrt, če si povedal da si Sokol. Železna pest je tižala Sokolom peruti. A pest se je zdrobila, Sokol se je dvignil z novo močjo in se dvignil v svobodo.

In še nedavno, komaj pred letom dni, so se zbrali še zadnji sovražniki, ne manj sovražni, porabili vsa sredstva, da bi ovirali razmah sokolskemu glasniku duševne in srčne svobode. Kaj vse so počeli klerikalci, da bi preprečili Sokolu I. njegove lepe načrte.

Danes je Sokol I. in z njim vred vse naše Sokolstvo svobodno, svobodno v svobodni narodni državi. Njegovemu razmahu ne stavi nihče več ovir. Habsburški militarizem in nemški nacionalizem sta sturta, klerikalni bes brez moči. Sokolu so odprta vsa pota v delu za telesno in moralno povzdigo našega naroda.

In še nekaj. Na sokolski javni telovadbi nastopi jutri in v ponedeljek, prvič v Sloveniji, tudi naše vojaštvo.

Nastop vojaštva na sokolski prireditvi je najboljši dokaz tesne zveze, ki družijo obe naši silni narodnoobrambni organizaciji, vojsko in Sokolstvo. Obe voli pri delu isti cilj, okrepitev našega naroda, zaščita naše države pred notranjimi in zunanjimi sovražniki. Ne bi mogli lepše dokumentirati pojma narodne države in narodove svobode in ne boljše predočiti nove dobe našega življenja, kakor s takimi skupnimi nastopi armade in Sokolstva. Komaj par let je še, ko sta si bili obe instituciji v naših krajih smrtne sovražniki. Vojak — Sokol, bilo je nekaj nepojmljivega, nemogočega. Sokol — vojak, bilo je neizmerno duševno in telesno trpljenje. Danes je vsak Sokol v svojem srcu narodni jugoslovanski vojak, vsak pravi vojak po svojem čustvovanju Sokol.

Pravrat, ki ga moremo komaj poimeti. In neprecenljive zasluge na tem imata ravno sokolski duh in sokolsko delo. Oni duh in ono delo, ki sta tudi v Sokolu I. prestala vse nevarnosti in premagala vse ovire, da sta ustvarila nove možnosti razvoju sokolske misli med nami.

V tem je oni veliki pomen, ki daje sokolskim dnem v Ljubljani vesokolski in vsenarodni značaj. Zato se raduje s Sokolom I. vsa Ljubljana in širna Slovenija.

SLUŽBENO POTOVANJE POKRAJINSKEGA NAMESTNIKA.

Pokrajinski namestnik gosp. Ivan Hribar je v nadaljevanju svojega službenega potovanja po Sloveniji obiskal v petek dopoldne Krško, kamor je prišel iz Novega mesta z avtomobilom. Spotoma, zlasti pa v Krškem, ga je prebivalstvo pristočno pozdravljalo. V mestu so ga pričakovali razne korporacije s Sokoli in Sokolicami na čelu. Po sprejetih na glavarstvu in slavnostnem banketu se je gosp. namestnik ob 17. odpeljal v Brežice.

V Brežicah je došel ob 18. Mesto je bilo v zastavah in cvetju. Slovesen sprejem se je vršil pred okrajnim glavarstvom, kjer so pozdravili gosp. namestnika zastopniki oblasti, Sokoli, Sokolice, gasilci in številno drugo občinstvo. Ob 19. je bila v Narodnem domu čajanka, v soboto dopoldne ob 9. pa je nadaljeval, tudi pri odhodu od občinstva viharno pozdravljan, gosp. namestnik svojo pot v Prekmurje.

Kralj vnovič resno obolel

PONOVITEV PLJUČNICE. — POLOŽAJ BREZUPEN. — MINISTRSKI SVET. — REGENT POZVAN DOMOV.

Beograd, 13. avgusta. (Izv.) Kralju Petru je postalo sinoči ob 20. uri nenadoma slabo. Temperatura je znašala 38,3, žila 120. Kralj je padel v nezavest in je njegovo stanje jako resno. Danes jutraj se kralju šeni vrnila zavest; temperatura 37,5, dihanje 54, žila 120, v pljučih, posebno na levi strani votlo šumenje. Splošno stanje jako resno. Po informacijah, ki jih je bilo mogoče dobiti do opoldne, ima kralj pljučnico. Po splošnem mnenju informiranih krogov v Beogradu se nahaja kralj pred katastrofo, ki lahko vsak trenutek nastopi.

Beograd, 13. avgusta. (Uradno.) Nj. Vel. kralju Petru je sinoči ob 20. nenadoma postalo slabo. Kralj je izgubil zavest. Stanje je zelo resno. Temperatura je znašala sinoči 38,3, puls 120. Zgodaj jutraj se mu še ni povrnila zavest. Davi je znašala temperatura 37,5, respiracija 54, puls 120. Meteorizem se je povečal. V pljučih se čujejo suhi sumi. Splošno stanje je silno resno. Po informacijah, ki jih je bilo mogoče dobiti danes opoldne, je obolel kralj za pneumonijo.

Po zdravniškem konsiliju, ki se je vršil ob enajstih dopoldne, je izdala zdravniška komisija nastopno poročilo o kraljevem stanju: Temperatura 37,1, respiracija 54, puls 114, sluzna koža cianotična, na pljučih se čujejo suhi sumi. Zavest se je kralju nekoliko povrnila. Diagnoza: Začetna kataralna pneumonija dolnjih pljučnih kril. Splošno stanje zelo resno.

Beograd, 13. avgusta. (Izv.) Na današnji seji ministrskega sveta je predsednik vlade g. Pašić obvestil ministre o bolezni kralja Petra. Predsednik Pašić je tudi obvestil prestolonaslednika Aleksandra potom radioteograma ter ga pozval, da se takoj vrne v Beograd.

Odobren je dalje notranjemu ministrstvu kredit od šest in pol milijonov dinarjev za reorganizacijo policije in žandarmerije, ministrstvu narodnega zdravlja pa kredit treh milijonov za popravilo bolnic v raznih mestih, zlasti v Dalmaciji.

Beograd, 13. avgusta. (Izv.) Ministrski predsednik Pašić je vsled opasne bolezni kralja Petra odložil svoje poslovanje za nedoločen čas.

Zakonodajnemu odboru predložene uredbe

Beograd, 13. avgusta. (Izv.) Zakonodajni odbor je prejel od vseh ministrstev veliko število zakonskih uredb, rešenj ministrskega sveta, začasnih odlokov in drugih aktov od 1. decembra 1918 do dneva proglašenja ustave. Vse te uredbe ima predelati po čl. 180 ustave sedaj zakonodajni odbor. Teh raznih odlokov itd. je skupaj 762. Finančno ministrstvo je predložilo v zakonjenje 120 raznih odredb. Od teh pride najprej v pretres uredba o izmenih in dopolnitvi carinske tarife, in se pričakuje, da bo finančni in trgovinski osek te uredbe prestrel do konca tega meseca. Trgovinsko ministrstvo je predložilo zakonodajnemu odboru 48 uredb, med njimi kompenzativne pogodbe s Češko-slovaško, Avstrijo in Ogrsko. Dalje je predložena tudi uredba o ustanovitvi in ureditvi privrednega sveta.

Ministrstvo notranjih del je predložilo 80 uredb, izmed katerih je najvažnejša Obznana in naredba proti hajdukum in rokovanjem kot dopolnilni rešenja ministrskega sveta od 20. januarja 1921, ki je znan pod imenom »Objava«.

Ministrstvo prosvete bo predložilo zakonodajnemu odboru 30 uredb. Med njimi se nahaja tudi uredba o pokojninah vdov in sirot učiteljev ter odloke o prenosni mornariških šol v Dubrovniku in Kotoru v državne pomorske akademije.

90 uredb je predložilo ministrstvo socialne politike, med njimi stanovanjske uredbe.

Ministrstvo narodnega zdravlja je predložilo 85 uredb, med njimi uredbo o lečenju spolnih bolezni.

Bivše ministrstvo ishrane in obnove zemlje je predložilo 10 uredb.

Iz ministrstva pravde je došlo v pretres 90 uredb, med njimi odloke o razširjenju važnosti zakona o postopanju z imetjem podanikov sovražnih držav, ki se nahajajo v Srbiji, za vse države. Dalje uredba o ustroju sodnih.

Ministrstvo vare je predložilo 10 uredb. Vojno ministrstvo 60, predsedništvo ministrskega sveta pa 7.

Ministrstvo sunanjih del je predložilo versajsko, senzermensko, nejlisko, rapallsko, trianonsko in severško mirovno pogodbo ter še razne druge akte.

Ministrstvo saobračaja pa med svojimi 24 predloženimi uredbami odloki od 27. julija 1921 o premeščenju osebja v krajih izven Srbije in Črne gore.

Ministrstvo pošte in telegrafa je predložilo 3 uredbe med njimi uredbo o regulaciji personalnih odnošajev poštne osebja.

Ministrstvo poljedelstva in vode je predložilo 30 uredb med njimi uredbo o razdelitvi čistega dobička državne razredne loterije.

Izmed 20 uredb, predloženih od ministrstva šume in rud, je najvažnejša naredba slovesne deželne vlade o razširjenju šumskega zakona na teritorij Prekmurja.

Ministrstvo agrarne reforme je predložilo 50 uredb.

Vse te odredbe bodo razdeljene kompotentnim odelkom v pretros, nakar se bodo predložili plenumu zakonodajnega odbora v odločitev. Sprejete uredbe dobe zakonsko moč. Zakonodajni odbor se sešane k rednim sejam 1. septembra, ker je sedaj večina članov na dopustu.

Masarykovo pismo pokrajinskemu namestniku

Predsednik češkoslovaške republike, T. G. Masaryk, je poslal gospodu pokrajinskemu namestniku Iv. Hribarju ob priliki njegovega odhoda iz Prage, nastopno pismo: »Capri, 31. julija 1921. Gospod kraljevi namestnik, dragi prijatelj! Hvala Vam za Vaše prisrčno pismo in prijateljsko skrb za moje zdravje. Žal mi je, da se nisem mogel od Vas osebno posloviti. Neradi vidimo, da odhajate iz Prage; bili ste goreč zastopnik svoje domovine, a ne v manjši meri naš lojalni sodelavec. Prepričan sem, da tudi Vi ne odhajate lahko iz mesta, kjer ste bili tako priljubljeni. Toda pokoravate se glasu svojega vladarja in greste služiti svoj domovini in mestu, kateremu ste že v prejšnjih dobah posvetili toliko ljubezni in uspešnega dela. Želim Vam, da bi bili tudi na svojem novem službenem mestu deležni mnogo za-

delovanja. Upam, da ne bodete — kakor to sami prijateljsko obljubljate — dasi daleč od Prage, na nas pozabili. Poslavljam se od Vas prisrčno in pozdravljam Vašo rodbino, Vaš T. G. Masaryk.»

PRINC GJORGJE — POVELJNIK IV. ARMIIJE?

Beograd, 13. avgusta. (Izv.) Današnja »Politika« javlja, da bo princ Gjorgju ponudeno mesto komandanta IV. armije v Zagrebu. Njegov pomočnik bi bil general Živko Pavlović.

ARBEITER ZEITUNG PREPOVEDANA.

Beograd, 13. avgusta. Notranje ministrstvo je prepovedalo za našo državo list »Arbeiter Zeitung«, ki izhaja na Dunaju, ker piše proti naši državi in njenim interesom.

Beograd, 13. avgusta. (Izv.) Ministrstvo vojne je v sporazumu s finančnim ministrstvom odredilo preventivno odredbo proti tihotapcem na jadranskem morju.

Otvoritev sokolskih slavnosti v Ljubljani

SIJAJNA SERENADA DR. IVANU TAVČARJU.

Zgodovinski sokolski dnevi v Ljubljani, slavnostna otvoritev letnega telovadišča Sokola I. na Taboru so se otvorili z društvenim obhodom in serenado bivšemu županu br. dr. Ivanu Tavčarju, staremu Sokolu, ki je svoje globoko razumevanje za sokolsko misel posvedočil baš tudi s tem, da je po njegovi zaslugi si mogel Sokol I. urediti eno najlepših telovadišč, kar jih premore Jugoslavija.

Sprevod se je razvrstil na Taboru. Na čelu železničarske godbe, pod vodstvom kapelnika dr. Bučarja, v spremstvu sokolskega naraščaja z lampijoni; godbi je sledil oddelek Sokolov pod vodstvom brata dr. Pestotnika. Sokolski poverki se je pridružila mnogobrojna množica. Občinstvo je spreved na potu oduševljeno aklamiralo. Pred stanovanjem dr. Tavčarja je pričakovala povorko tisočglava množica, ki je napolnila vse obrežje Ljubljance na Bregu in viharno pozdravljala Sokolstvo in slavljenca dr. Tavčarja. — Pred stanovanjem je zapel moški zbor »Ljubljanskega Zvona« krasno Petruška Adamičeve pesem: »Čuj nas zemlja, čuj nas nebo!« pod vodstvom poveljnika gosp. Prelovca.

Gospoda dr. Tavčarja je pozdravila

sokolska deputacija: br. dr. Pestotnik, sestra Seklova in br. Turk. Dr. Ivan Tavčar se je globoko ginjen zahvalil na krasni prireditvi in poudarjal z lepimi besedami pomen in krasni razvoj slovenskega in jugoslovanskega Sokolstva.

Medtem je igrala godba krasne slovenske, hrvatske, srbske in češke narodne popevke. Množica je vedno znovala prirejale ovacije slavljenecu in Sokolstvu. Silno simpatičen vtis je napravila dejstvo, da je v Tavčarjevi hiši nastanjen češki konzulat izvesil svojo narodno zastavo. Publika je to bratsko pozornost napram našemu Sokolstvu in njega slavljenecu kvitirala z živahnimi živjo - klici na Čehe in njihovo državo.

Po krasno uspeli serenadi se vrnilo Sokolstvo s spremljevalci na »Sokolski Tabor«, kjer se je razvila živahna zabava v kavarnskih paviljonih s sodelovanjem železničarske godbe in odličnega pevskega kvarteta prof. dr. Kozine.

Priznati moramo, da je bil sinočni večer v Ljubljani sijajen uvod k sokolskim razstikom v naši beli Ljubljani.

Slezko vprašanje pred Zvezo narodov

FRANCOZI SPREJMEJO ŽE NA PREJ ODLOČITEV. — RAZBURJENJE NA POLJSKEM.

Pariz, 13. avgusta. Kakor poročajo listi, je izjavil ministrski predsednik Briand v imenu francoske vlade, da bi se čimprej rešilo gornješlezjsko vprašanje, da je pripravljen, sprejeti odločitev sveta zveze narodov še vnaprej, četudi bi bil končnoveljavni sklep sprejet samo z večino glasov.

Varšava, 13. avgusta. Varšavski listi govore z začudenjem o odločitvi vrhovnega sveta, da se ima gornješlezjsko vprašanje izročiti zvezi na-

rodov v razpravljanje, in menijo, da ta odločitev ne vpoštevata pravice Poljakov in želja prebivalstva po hitri rešitvi vprašanja. Naglašajo tudi, da je vse to v protislovju z določbami versailleske mirovne pogodbe.

Berlin, 13. avgusta. Danes opoldne se je sestalo ministrstvo pod predsedstvom državnega kancelarja, da prouči položaj, ki je nastal s tem, da se je rešitev gornješlezjskega vprašanja odstopila zvezi narodov.

Razburjenost pečuj-skega prebivalstva

Pečuj, 13. avgusta. (Izv.) Razburjenost prebivalstva v Baranji, ki ve, kaj ima pričakovati od Horthyjevih agentov, postaja vedno večja. Strah je postal še večji zaradi groženj agentov, da bodo popisali vse, ki so bili nasprotniki Horthyjevega režima. — Jutri se bo tu vršilo velikanstvo protestno zborovanje proti izpraznitvi Baranje s strani jugoslovanskih čet. Tozadevna resolucija se odpošlje v Beograd, vladam male antante in vevsilam z zahtevo, da naj ostaneta Pečuj in Baranja toliko časa pod jugoslovansko vojaško upravo, dokler ne bo vpostavljen na Madžarskem demokracijski režim, ki bo garantiral za mir in red in za osebno varnost.

DOJI MED FAŠISTI IN KOMUNISTI.

Mantova, 13. avgusta. (Izv.) Pred sinočnim je prišlo v mestecu Suzzari do hudega spopada med komunističnimi ljudskimi arditii in fašisti. Okoli 22. je vdrla četa ljudskih arditov z bivšim komunističnim županom Lupinom na čelu na glavni trg, prepovedajo komunistične pesmi in strelice s samokresi. Proti komunistom so nastopili fašisti, podpirani po orožnikih. Streljalo se je na obeh straneh in je oblokal mrtev na trgu neki 11letni deček. Ranjene so bile štiri osebe. Komunisti so se umaknili v poslopje konzumne zadruge, kjer so jih ponovno naskočili fašisti in orožniki. Končno so orožniki vdrli v poslopje, aretirali okoli 60 oseb in zaplenili precej orožja.

Perugia, 13. avgusta. (Izv.) V Todiju se je spopadel oddelek fašistov s skupino republikancev in komunistov. Streljalo se je vsevprek in je bilo več oseb ranjenih.

GRŠKA OFENZIVA USTAV-LJENA.

Rim, 13. avgusta. Iz Carigrada javljajo iz turških virov, da je grška ofenziva naletela na trdovraten odpor in da so se Grki po trideturnem boju morali umakniti.

OBUPEN POLOŽAJ SPANCEV V MAPOKU.

Madrid, 13. avgusta. (Izv.) Marokanski posebni poročevalci lista Voz de Guipuscoa pravi, da je položaj v Melilli zelo resen. Le dejstvo, da vsi niso poznavali slabosti trdnjave, je preprečilo, da se niso polastili mesta. V Madridu potrjujejo, da se je med Francijo in Španijo sklenil sporazum, po katerem se Špansko posojilo v Franciji ne izvrši v gotovini, ampak večino a v vojnem materialu, ker ga Španija nujno potrebuje v boju zoper maroške Kabile.

ZELEZNIŠKA NESREČA V TRSTU.

Trst, 13. avgusta. (Izv.) Sinočni reški odstani vlak se je moral ustaviti pred običajnim znamenjem pri Barokovljah, ker je v postaji še stal na uvoznem tiru rimski brzovlak. Za reškim osebnim vlakom je privozila z Nabrežine lokomotiva. Vseled nevihte strojevodja ni opazil prej znamenja in je vozil na osebni vlak. Udarec ni bil posebno hud, a vendar tolik, da je razmetel potnike v zadnjem vozu, pri čemer jih je bilo več težje ali lažje ranjenih. Mrtev ni bil nihče.

Borza

Beograd, valute: dolar 41.50, lire 184, marke 51.75, drahme 218, devize: London 153.75, Pariz 329, Zeneva 708, Praga 52.20, Dunaj 4.15, Solun 222, Berlin 51.45, Milan 183.75.

Zürich, Berlin 7.15, Newyork 592, London 21.00, Pariz 46.25, Milan 25.90, Praga 7.40, Budimpešta 1.60, Zagreb 3.50, Bukarešta 7.60, Varšava 0.80, Dunaj 0.725, avstrijske krona 0.68.

Za pravico jugoslov. naroda v neodrešeni domovini

Jugoslovanski poslanci so podali v italijanskem parlamentu več interpelacij, v katerih zahtevajo rešitev različnih kulturnih in gospodarskih vprašanj v Primorju.

Poslanec dr. Wilfan je interpeliral v naslednjih zadevah:

1.) ministrstva pravosodja, je - li namerava odrediti pri sodnih oblastih v Istri, da ostane slovenski jezik (slovenski in hrvaški) v rabi v smislu zakonov, ki so še vedno v veljavi, ter da se na tem stanju ničesar ne izpremeni, dokler se ta zadeva zakonsko in potom ne uredi;

2.) ministrskega predsednika in ministra za notranje zadeve, da odredita pri generalnem civilnem komisariatu v Trstu, da se rešavajo prošnje za potrditev društvenih pravil, tudi ako so prošnje in pravila vložena v slovenskem ali hrvaškem jeziku in da se ne zahteva predložitev italijanskega preveda;

3.) ministrskega predsednika, ministra za notranje zadeve in ministra za prosveto, kateri razlogi zadržujejo odprtost srednjih šol s hrvaškimi učnim jezikom — in ako so pripravljeni to urediti že za leto 1921/22.

Poslanec dr. Podgornik je interpeliral ministrskega predsednika in ministra za notranje zadeve:

1.) na katere zakonite odredbe se oslanja okrožnica civilnega komisariata, da mora biti občinski pečat, kakor tudi vsak drugi žig dvojezičen in da mora biti označen z uradnim nazivom dotične občine ter da mora biti priložen vsem slovenskim vlogam odgovarjajoči »uradno poverjeni italijanski prevod« ter da se v vsakem slučaju zavrne vloge občinskih uradov, ako se isti ne bodo držali gorl označenih predpisov, v slučaju pa, da bi se županstvo ponovno pregledalo proti temu odloku, se bodo podvzeli nadaljnji ukrepi; 2.) z ozirom na uvaževanje in spoštovanje jezika slovenskega prebivalstva v novih pokrajinah, ki je bilo večkrat objavljeno in proglašeno v najbolj slovesnih prilikah, naj se odredi nemudoma, da se bodo po civilnem komisariatu za politični okraj Gorica, kakor tudi po vseh drugih pokrajinskih oblastih Julijske Benečije, sprejemali in reševali vsi spisi in dopisi v slovenskem jeziku občinskih in drugih uradov, kakor tudi zasebnikov, ter da se omenjena okrožnica razveljavi;

2.) ministrskega predsednika in ministra za notranje zadeve, kaj namerava ukreniti, da se nemudoma otvorijo slovenske ljudske šole, 150 po številu, ki so še danes zatvorene v Istri in na Goriškem, vsaj v šolskem letu 1921/22;

3.) ministrskega predsednika, ministra za notranje zadeve in ministra za prosveto, kateri razlogi zadržujejo odprtost srednjih šol (učiteljske in gimnazijske) s slovenskim učnim jezikom, s sedežem v Gorici in ako so pripravljeni ukreniti vse potrebno, da se te šole vnovič otvorijo vsaj v šolskem letu 1921/22, v njih naravnem sedežu, v Gorici, ki je glavno mesto dežele.

Poslanec g. Lavrenčič je interpeliral v sledečih zadevah:

1.) ministra javnih del, ako misli čim prej poskrbeti za zboljšanje prometnih občil za mesto Ilirija;

2.) ministra za javna dela, ako so se ali ako se bodo ukrenili potrebni koraki, da se preskrbi mesto Postojna, važna železniška in carinska obojnost postaja, s potrebno vodo;

3.) ministra za javna dela, ako misli poskrbeti za direktno zvezo med mesti Gorica in Postojna, s podaljšanjem železniške proge Gorica - Ajdovščina do Postojne.

SLOŽNO DELO SPASI NAROD, ZATO BODIMO SLOŽNI V DELU ZA JUGOSLOVENSKE MATEČE VSI NA DELO, DA REŠIMO BRATE!

Naše gospodarstvo v ameriški luči

Pred seboj imamo tri poročila, ki jih je poslal novimenovalni ameriški konzul v Zagrebu g. A. R. Thompson svoji vladi v Washington. V naslednjem podajamo nekatere odstavke, ki kažejo, kako sodi o gospodarskem položaju naše ožje domovine, Slovenije in Hrvaške, nepristranski opazovalci. G. Thompson poroča med drugim:

Področje novo osnovanega ameriškega konzulata v Zagrebu obsega pokrajine Hrvaške, Slavonije, Medijimurje, Prekmurje in Slovenijo, vse poprej del avstro-ogrske monarhije. Te pokrajine predstavljajo dobro razvit in napreden del nove jugoslovanske države. Njih skupna površina znaša 25.800 kvadratnih milj, skupno prebivalstvo 4.396.840. Način življenja prebivalstva je srednje-evropski, torej ne balkanski. Splošna govornica je hrvaščina, oziroma slovenščina. Mesto Zagreb je glavni ekonomski center tega okraja. Njegovo stalno prebivalstvo je 110.000 z dodatnim slučajnim prebivalstvom od 10.000. Zagreb je železniško središče, ki spaja Evropo, Srednjo Evropo, Balkan in Turško.

Splošni ekonomični razvoj.

Opisana pokrajina je v prvi vrsti po-

Po svetu

— Odkritje Masarykovega spomenika v Olomucu. V nedeljo 7. avgusta so na svečan način odkrili v Olomucu spomenik prvemu predsedniku češkoslovaške republike, politiku in znamenitiku dr. T. G. Masaryku.

— Bivši car Ferdinand skuša izvesti prevrat? Po vestih »Matina« iz Londona je skušal bivši bolgarski car Ferdinand vthotapiti se v Bolgarijo, izzvati revolucijo in zrušiti sedanjo vladu. List dostavlja, da so oblasti pravčasno odkrile zaroto in prisilile bivšega carja, da takoj zapusti bolgarski teritorij.

— Italijani sedajo mesta v Mali Aziji. Po brzojavki iz Carigrada, so Italijanske čete zasedle bližnje mesto Sokio. Prebivalstvo je na povelje Italijanov izpraznilo mesta Askeni, Geranta in Domači.

— Odloženo arestiranje romunskega kralja. Iz Bukarešte poročajo, da je kralj iz Romunskega kralja, ki bi se moralo vršiti 27. avgusta, odloženo na pomlad. Do odločitve je prišlo radi izjave celokupne opozicije, da se ne udeležijo korenjenja, oziroma, da bo uprizarila demonstracijo proti vladi generala Averescu. Vseled tega je stališče sedanje vlade omajano in bo vlada Averescu podala svojo demisijsko, nakar se bo sestavil bržčas koalicijski kabinet.

Politične beležke

+ Pobožne želje. Današnja »Jugoslavija« si je izmislila kar na lepem poročilo, da so se zedinile vse hrvaške opozicijske stranke, da nastopijo z enotno listo pri nadomestnih volitvah za komunistične mandate. Vest je sama po sebi navaden politični manevar, vendar je v nji izražena pobožna želja »Jugoslavije«, da bi se tudi v Sloveniji stvoril opozicijski blok; na klerikalce in komuniste »Jugoslavije« že z vso gotovostjo računa, kaj bo s socialnimi demokratami, to »Jugoslavije« skrbi. Izpustiti je treba v članku »Jugoslavije« samo »hrvaški« in ga nadomestiti s »slovenski«, potem se pa jasno vidi, kaj si čili »Jugoslavija« odnosno NSS.

+ Šolsko vprašanje v Julijski Benečiji. Te dni se je vršil v Trstu kongres zveze srednješolskih profesorjev v Julijski Benečiji. Na dnevnem redu je bilo tudi vprašanje jugoslovanskih šol. Kongres, na katerem je profesor dr. Budal pojasnil jugoslovansko šolsko vprašanje, je odobril jugoslovanske šolske zahteve, ni pa še podal svojega mnenja o krajih, kjer naj bi se otvorili jugoslovanski šolski zavodi. Po nasvetu prof. Budale je bil sestavljen poseben odsek, ki naj podrobno prouči jugoslovansko šolsko vprašanje. Kongres je sprejel tudi predlog, naj vlada hrvaške učiteljske čim prej premesti iz Kastva v Volosko.

+ Fašistovske diplomatske brihtnosti so natisnjene v »Popolu di Trieste« od dne 10. avgusta pod naslovom »Albanija in Orient. Nas zanimajo predvsem fantazije glede Albanije. Najprej opisuje članek na široko pomen Valone za Italijo, potem pa konstatira, da je položaj Italije v Jadranskem morju popolnoma inferoren, ker ima Jugoslavija Lovčen in Kotor. Zaradi tega je treba revidirati albansko vprašanje. (Ko da bi imela Kotor in Lovčen kakšno zvezo z Albanijo). Kljub temu, da je Storza z rapalskim dogovorom, ki je pripustil Lovčen in Kotor v popolno oblast Jugoslavije, tako zelo za del življenskega interesa Italije, pa je vendar rešitev za italijanske interese ob Adriji, če prideta namreč Valona in albanska država popolnoma pod laški upliv. Nespoštljivo je za fašistovsko glasilo, da je celo pozabil na kolosalen strateški pomen otokov na Soseno, ki pač mora že radi harmonije pripasti Italiji.

Obrambni vestnik

OPOMIN RAZVALIN.

Z brezprimerno poštrevovalnostjo, s krvavo žulji marljivega naroda je bila postavljena naša pomorna trdnjava ob Adriji. Z brezprimerno podivjanostjo, s zločinski mi rokami leno sodrge pa je bila zrušena blisa Slovencev ob Adriji.

Da rešijo svoj rod pred poginom, da mu dajo kulturni napredek, da ga oproste za vedno odbranja tujih odurbov, so postavili s neumornim zbiranjem rodoljubni tržaški Narodni dom.

In njih idealna namera je zmagala, naša trdnjava je kljubovala vsem napadom in bila vedno hrbenica našega življenja, nepremagljiva opora našega naroda. Svešla točka Slovenije je postal Trst, ki je prejemal svojo slajno luč iz neutrudljivega dela, ki je vladalo v Narodnem domu.

Ta njegov pomen pa so spoznali tudi naši sovražniki, ki niso opustili nobene prilike, da bi porušili naše delo. Toda iz kraškega kamna je bil zgrajen Narodni dom in zvesta srca so ga ohranjevali in vsa zloba nekaterih ni zmogla ničesar.

Tedaj pa so prišli zločinci in so navali na našo trdnjavo z orožjem in bencinom in zgodilo se je ono strašno, ki pretrese še danes vsakega kulturnega človeka: Narodni dom je bil sežgan, vse je bilo razdejano, pod varstvom lažke oblasti pa je najnižja sodrga zaemehovala naše ljudi, ki so hoteli ubežati plamenom. Ne pozna kulturne svet take podivjanosti, kakor se je zgodila dne 13. julija 1920 v Trstu, in nobeno čudo ni, da je poslanec Wilfan v svojem senzalnem govoru v rimskem parlamentu dosegel višek ravno tedaj, ko je za vedno osramotil poslanca Giunto kot povzročitelja julijskega vandilstva.

Ko so se dvigali plameni proti nebu in ko so v gorečem domu klicali naši ljudje v nebo na pomoč, pa se je radodavla sodrga in triumfalna, ker so mislili, da je s požigom Narodnega doma uničen tudi naš rod.

Toda prežodaj je bilo veselje fašistov in preran triumf sodrga, ker premlad in presilen je naš narod, da bi bil pogubljen, pa če tudi izgubi svojo najslabšejo trdnjavo. Na razvalinah združujejo naši ljudje boj in njih odprta sila se veča. Ker kakor jim je dal preje moralno silo Narodni dom, tako mu dajejo danes moč njegove razvaline.

Ali boj je težaven, obupno težaven. Ne samo da je naš narod v Trstu ob svojo trdnjavo, on je v boju z vsem italijanskim narodom. Zato ostane le, če ima za seboj tudi pomoč vsega jugoslovanskega naroda, ki mora postati njegova nova trdnjava.

Lastna bodočnost zahteva od nas, da izpolnimo to zahtevo razvalin in zato poziva »Jugoslovanska Matica« vse Jugoslovane, da položijo za zakletvo neomajne zvestobe, da nikdar ne pozabijo opomina dne 13. julija 1920 v Trstu nastalih razvalin.

V ta namen je založila »Jugoslovanska Matica« krasno izdelane narodne kolke, delo slikarja Kosa, ki so posvečeni spominu porušenega Narodnega doma v Trstu, ki so pa obenem zagotovilo svobodnih Jugoslovenov, da bodo maščevali to, kar so pretrpeli radi njih naši bratje v nesvobodi.

To je ideja narodniholkov Jugoslovanske Maticе, tako se glasi bojni klic rdečega petelina, ki kliče na delo in na maščevanje za storjene zločine. Bratje in sestre! Segajte po narodniholkah Jugoslovanske Maticе in dokazite s tem, da ste v vrstah maščevalcev.

Vsak naroden kolek je kamen k novi trdnjavi v Trstu, vsaka krona, s katero kupite kolek, je odrešenje bratov. Ne prezrite opomina razvalin, kupite narodne kolke »Jugoslovanske Maticе«!

Glavna skupščina Družbe Sv. Cirila in Metoda se bliža in na njej bomo videli, kako so podružnice delovale preteklo leto.

Jo. Udele kraje, kje naj se vrši, smo menila, da bi letos najbolje kazalo, da se vrši skupščina v Ljubljani, in sicer v času, ko bo dprt ljubljanski veliki sejem. Pri današnjih visokih izdatkih na železnice in je tak predlog vpoštevanja vreden in bo na skupščini lahko marsikatera podružnica zastopana, ki bi drugače morebiti ne bila. Tako se pa lahko eno potovanje združi v dva namena.

Prosveta

Umetniška razstava »Probuda« v Ljubljani. Društvo »Probuda« priredi svojo zanimivo umetniško razstavo naših domačih in pristnih del dne 17. t. m. v Domoljub, 20. v Novem mestu, 23. v Brezicah, 26. v Celju, 29. in 30. v Mariboru. Pomen teh razstav in predavanj je zainteresirati široko javnost po vsi državi za našo lastno umetnost, industrijo in stavbarstvo, ter izpodrinuti vse, kar je tujeja in manj vrednega, iz naše države.

Odkrila Dantejeva slika. V cerkvi sv. Avgušlina v Riminiju so odkrili doslej še nepoznano Dantejevo sliko iz 14. stoletja. Slika je slikana al fresco, a nje posebna karakteristika je ta, da je to edina slika, na kateri je veliki pesnik naslikan z lavorjevimi vencem. Istočasno se poroča, da je uspelo neki italijanski ekspediciji v Cyreni odkriti kip neke Afrodite. Kip je naravne velikosti in je zelo sličen kipu Kapitolske Vener.

Jaroslav Kvapil, znani češki dramatik in prvi režiser Narodnega divdva v Pragi, je imenovan za ravnatelja prškega gledališča na Vinohradih. Predno prevzame ravnateljstvo, odide na znanstveno potovanje v Pariz, kjer bo študiral moderno francosko režijo. Kot otvorilno predstavo misli uprizoriti Shakespearlvo delo »Troilus in Kresida«.

Sokolski vestnik

Sokolski dom v Železnikih. Prejeli smo: Dne 8. avgusta t. l. smo pričeli z zidanjem Sokolskega doma. Mnogo vztrajnega dela je bilo treba, da je prišlo do tega. O potrebnosti Sokolskega doma za kraj in splošnost ne bomo govorili, ker je to jasno za vsakega navdušenega in trezno mislečega Jugoslavana. Manjkalo nam pa denarna sredstva, vsled česar prosimo široko javnost: Prispevajte po svojih močeh k tej stavbi bodisi z denarjem, bodisi na drug način. Posebel pa se obračamo še do naših železnikarjev in drugih iz Seleske doline, ki so raztreseni po naši ljubi domovini, da se nas spomnijo ob tej priliki. Sprejme se hvalačeno najmanjši dar, katerega naj se pošlje na podpisano društvo. — Zdravo! — Telovadno društvo Sokol v Železnikih.

Sokol v Skofji Loki priredi v nedeljo dne 21. t. m. svojo redno letno telovadbo, združeno z vrtno veselico, na katero prireditve vabimo vsa bratska društva in prijatelje Sokola. — Sodeluje godba dravske divizijske oblasti. Vožnja po železnici je s saveznimi izkaznicami polovična, ter opozarjamo bratska društva, da si iste pri Savezu pravočasno oskrbe. Novo zgradba Sokolskega doma je že v toliko napredovala, da nam bo mogoče letošnji zimo prečeti s telovadbo v lastnih prostorih ter bo gotovo vsakega zanimala.

Šah

Litijski šahovski klub je na svoji seji dne 1. avgusta 1921. definitivno sklenil, da se vrši že preje projektirani »Šahovski dan« v Litiji dne 18. septembra 1921. Natančen spored se objavi kasneje. Dodatno nam poročajo: Šahovski dan v Litiji obeta biti ena zelo zanimivih šahovskih prireditiv. Kakor smo informirani, ne namerava litijski klub s šahovskim dnevom združiti tudi pokrajinski šahovski turnir, kar bi bilo zelo velike važnosti, zlasti, ker bodo na tej prireditvi zastopani vsi slovenski šahovski klubi.

Indirektna trgovina z Združenimi državami.

Skoraj vsa trgovina med tem delom Jugoslavije in Združenimi državami se je tokom leta 1920 vršila s posredovanjem drugih držav in se bo pripisala statistiki dotičnih držav. Bel in pisan fižol je bil nakupovan s strani francoskih trgovin v Marselju, ki so ga dalje prodale ameriški trgu. Vso letino hmelja so naku-

Sport in turistika

DESETLETNICA S. K. »ILIRIJA«.

Sportni klub »Ilirija« v Ljubljani, najagnejša in največja športna organizacija Slovenije, praznuje te dni desetletnico svojega obstoja. V proslavo tega malega jubileja priredi Ilirija celo vrsto tekem v vseh športnih panogah, ki se klub goji: lahek atletika, nogomet in roket, tenis, plavanje in skakanje ter waterpolo. Tekme so se začele včeraj popoldne na klubovem športnem prostoru pri državnem kolodvoru. V naslednjem podajemo kratko poročilo.

LAHKO ATLETIČNI MITING.

Udeležba na lahkotletičnih tekah s strani domačih klubov je slaba. Zastopani so samo ljubljanski klubi, a še ti razna Ilirije, slabot; Celje in Maribor manjkata popolnoma. Pač pa sta poslala lepo skupno prvovrstnih atletov zagrebška klub Hašk in Maraton; Zagrebčani so znova potrdili svoj sloves kot mojstri v lahki atletiki, ki paš daleč nadkričujejo vse ostale jugoslovanske klube. Zato se seveda da tudi naši »atletiki«, ki pa so izključno sami nogometarji in goje lahko atletike le v izpopolnitve nogometa, ne morejo resno meriti z njimi. Hrvati pa jim lahko služijo kot vzor, kar se da tudi na tem polju doseči. Odlikovali so se med njimi Matz, Kirin in Gašpar, vsi trije Haškoveci.

V naslednjem podajamo včerajšnje rezultate:

tek na 800 m: 8 tekmovalcev. 1. Vojt (Hašk) 2:15, 2. Schneller (Hašk) 2:30, 3. Fink (Ilirija); tek na 1000 m: 15 tekmovalcev; vršili se se včeraj samo predtek, zmagovalci pridejo danes v finale (odločilno tekmo), ki odloči o končni zmagi. V 4 predtekih so zmagali Matz (Hašk) 11.4 sek., Kejič (Hašk) 11.6 sek., Beneš (Ilirija) 12 sek. in Kirin (Hašk) 11.7 sek.; skok v daljavo: 1. Gašpar (Hašk) 542 cm, 2. Kirin (Hašk) 537 cm, 3. Pretnar (Ilirija) 527 cm; skok v daljavo z mesta: 1. Gašpar 274 cm, 2. Jakupič 256 cm, 3. Kušević 252 cm, vsi trije od Haška; metanje kroglice: 1. Gašpar 10.88 m, 2. Kojič 9.42 m, oba od Haška in 3. Putnar (Ilirija) 9.32 m; stafeta 4 x 100 m: Prvi je bil Hašk v 48.2 sek.; bil pa je zaradi nepravilne predaje palice diskvalificiran in prvo mesto priznajo Iliriji, drugo Svobodi. Danes dopoldne se lahkotletične tekme nadaljujejo.

Ženski roket.

Nastopila je »Ilirija« proti mlademu klubu »Slavija«, ki se je pokazal to pot prvič v javnosti. Podlegel je sicer z 11:1, a pokazal vendar dober material, ki se bo s treningom lahko lepo razvil. Posamezne igralke so se prav dobro obnesle. Ilirija je utrjena že tudi v rokometu. Igra je bila živahna in zabava. Občinstvo ji je sledilo z velikim zanimanjem.

PROGRAM ZA NEDELJO

Ob 10. uri na Ljubljani plavanje, skoki, waterpolo.

Ob 15.30 na prostoru Ilirije nogomet med dvema naraščajama Ilirije. Igrali bodo dečki pod 16 let.

Ob 16.30 nadaljevanje lahkotletičnih tekem.

Ob 18. nogometna tekma Ilirija rez. — Sparta.

Program za ponedeljek.

Dopoldne cvetlični dan, ki ga priporočamo naklonjenosti občinstva.

Ob 16.30 ženski roket Ilirija-Jadran. Ob 17.30 finale za prvenstvo Slovenije v nogometu med Ilirijo in celjskimi Atletiki.

Ob 21. Zabavni večer v hotelu Tivoli.

ALI STE ŽE KUPILI SREČKE SOKOLSKO EFECTNE LOTE-RIJE V NOVM MESTU? ŽREBANJE DNE 20. AVGUSTA T. L. — GLAVNI DOBITEK 60 TISOČ KRON. SREČKA STANE EN DINAR.

pili češki trgovci, ki so prodali velik del iste v Združene države pod imenom »Saz-hop«. Angleške in nemške trgovce so kupovale biljko »Belladonna« za uporabo v Ameriko. Nelgotovostne kože malih živali so se prodale inozemskim trgovcem in nekoliko teh produktov je šlo tudi v Ameriko.

Tukajšnji izvozniki bi rajši trgovali direktno z ameriški kupci in trgovski zbornica v Zagrebu se trudi, da bi kaj dosegla v tem zmislu.

Zaključek.

Dočim se to področje nahaja sedaj jako kritični prehodni dobi, ki vsebuje zmozo suverenitete, nove carinske meje in politične, gospodarske in socialne zme- de, vendarle komercialne bodočnosti te pokrajine izgleda jako ugodno.

Hrvaška, Slavonija, Slovenija, Medijimurje in Prekmurje, s svojo bogato zemljo in pridnim prebivalstvom ter s svojo strateško-ekonomično lego med Balkanom in Srednjo Evropo, bodo v bodočnosti igrala važno vlogo v svetovni trgovini. Njihovo naravno bogastvo in ugodna lega dajejo na postane naravni trgovski nadomestilci prejšnje Avstrije.

tekem leta 1920 napredovala bolj povoljno kot vsaka druga vrsta industrije. Les obsega hrastovino, bukovino, orehovino, amrekovino, brinjevinu in drugo. Produkcija leta 1920 se ceni na približno 35 milijonov dolarjev.

Glavni rudarski viri v področju obstojajo iz premoga, železa, bakra, svine in antimonija. Vseled pomanjkanja kapitala, strojev in inženjerstva mnogi rudniki, ki so bili prej v obratu, ni delalo tokom leta 1920. Prilike za uporabo ameriškega kapitala in inženjerstva so jako ugodne.

Tovarne.

Tovarništvu ni povolno napredovalo tokom leta 1920 in to valed poteškoč v dobavljanju potrebne kapitala in strojev. Poglavitne tovarne v tem področju so one, ki proizvajajo moko, sladkor, cement, les, usnje, alkoholne piščice, ciklorko, tobakne izdelke, valgalice, papir, konzervirano sadje, volnino, pavolnino in platnino, tazin, opeko, pohištvo in suho robo.

Tovarne, ki so nujno potrebne v tem področju in na katere se obrača pozornost tujih kapitalistov, so zlasti delavnice in popravilnice za lokomotive in tovorne voze, kovinske livarne, tovarne avtomobilov in tovarne za čevlje, gumijave vradmete, poljedelske stroje, ru-

jedelska. Naravni činitelji produkcije, klima in kakovost zemlje ne provzročujejo nikake zapreke za povečanje pridelka in letina 1920 je bila valed postopne eksploatacije in intenzivnega obdelovanja zemljo znatno boljše kot ona leta 1919.

Ono malo industrije, kar je bilo pred vojno, izkazuje nekoliko večji pridelek leta 1920 kot leta 1919. Jako bogati naravni viri bogastva, kot premog, železo in vodne sile, so tokom leta 1920 ostali nerazviti valed pomanjkanja kapitala. V tem pogledu bi bila ameriška pomoč dobrodošla in koristna za vse priizadete.

Tudi ameriški poljedelski stroji vseh vrst morejo najti tukaj svoje odjemalce. Nemške trgovce se trudijo vpeljati svoje stroje in nizka nemška valuta jim daje ugodnost pred ameriškim blagom.

Zivinoreja.

V letu 1920 se opaža pomnoženje živine, zlasti svinj. Sledeče številke pokazujejo število živin v tem področju:

	leta 1919	leta 1920
konji in mežgi	468.860	520.600
govedo	1.467.550	1.620.000
svinje	1.308.500	2.510.000
ovce in koze	1.069.440	1.130.500

Gozdarstvo in rudarstvo.

Področje je bogato na gozdovih in proizvodnja lesa, železniških pragov, drv, je

* **Imenovanje v državni službi.** Gospod Fr. Fran Hraščevac iz Celja je imenovan za tajnika v ministrstvu za notranje zadeve.

* **Osebnosti.** Minister Pucelj je prišel včeraj v Ljubljano in se udeležil danes kmetskega tabora v St. Vidu nad Ljubljano. V Ljubljani se mudi dalje tajnik narodne skupščine, poslanec dr. Vojislav Janjč, ki se v septembru zopet vrne v Slovenijo s svojo družino in ostane potem dije časa na letovišču. Kakor čujemo, se bo udeležil tudi posl. Janjč kmetskega tabora in na njem kot gost govoril.

* **Demokratski večer v Celju** se vrši prihodnji tork v veliki dvorani Narodnega doma. Minister dr. Kukuljina bo razpravljal ob tej priliki o političnem položaju. Po oficijelnem delu bo sokolski orkester iz Laškega skrbel za zalavo.

* **Legitimacije za oficirje.** Komanda mesta v Beogradu je izdala stalne legitimacije vsem oficirjem in onim osebam, ki so upravičene, da nosijo uniformo.

* **Sprejemanje gojencev v vojaške zavode.** Predvčeršnjim in včeraj se je v Beogradu vršil pregled novo sprejetih gojencev vojske akademije. Vsi oni, ki so dovršili šest razredov srednje šole z odličnim uspehom, so bili sprejeti brez sprejemnega izpita. — V inženjersko podoficirsko šolo v Zagrebu se sprejme za prihodnje šolsko leto 150 gojencev.

* **Beograjski dijaki na potovanju po Sloveniji.** Iz Novega mesta nam poročajo: V torek dne 9. avgusta so dospeli na svojem potovanju po jugoslovenski domovini beograjski dijaki tudi v Novo mesto. Ta akademsko-dramska grupa beograjskega ferijalnega saveza je na potovanju že od 2. avgusta ter je priredila v Novem Sadu, Osijeku in Djakovu več jako uspešnih večerov. Njihov bogati repertoar obsega poleg drugih manjših stvari tudi: Zenidba (Gogolj), Zuluničar (Corović), Meded (Čehov), Čeragaški život (Murget) ter beoat muzikalni in recitacijski program. Ker jim je vsled neznanosti vročine in naporov spotoma obložen eden članov, so izjavili v sredo v dvorani Narodnega doma žalobno samo več manjših scenskih, recitacijskih in glasbenih komadov. Novomeško občinstvo je s svojim mnogobrojnim obiskom dokazalo svoje iskrene simpatije do bratov iz južnega dela naše jugoslovenske domovine. Akademsko-dramska grupa šteje 24 članov in članice ter je vzbudila vsesplošno pozornost in zanimanje. V četrtek so priredili, milim gostom k slovesu, novomeško narodna društva: Zen. podružnica CMD, »Kolo jugoslovenskih sestara« in »Jugosl. napredni akad. klub Krka«, šajkanjo. Po šajkanji so se gostje udeležili skupno s takajšnje omladine, serenade v počast kralji, namest. g. I. Hribarja, ki se je mudil tu o priliki svojega službenega potovanja, ter mu priredili prisrčne ovacije. V petek z jutranjim vlakom je odpotovala družba proti Ljubljani. Posetiti namerala Celje, Maribor in Rogaško Slatino; a na povratku se Sarajevu, Dubrovnik, Split in Šibenik. Čisti dobitek njihove turneje je namenjen za zgradbo sanatorija za bolne in siromašne člane dijaškega ferijalnega saveza, ki se namerava postaviti na Fruki gori.

* **»Gospodarski zvon«** v Ljubljani vabi tem potom vse gg. odbornice in odbornike »Gospodarskega Zvona« k redni seji dne 17. avgusta 1921, ki se vrši ob 20. uri v pisarni Hotel Struškij.

* **Umri** je dijak petega razreda realne Helijodor Škulj, sin strokovnega nadzorika in učitelja na Il mestni deški ljudski šoli v Ljubljani. Griža je spravila nadebudnega mladeniča v prezgodnji grob.

* **Glasilo ličnih posestnikov.** Zveza ličnih posestnikov v Ljubljani si ustanovi svoje lastno glasilo. V kratkem začne izhajati »Moj dom«, ki bo objavljala članke stanovanjske in gospodarske vsebine.

* **Gospod prof. Vazzax** nam sporoča, da je vsled novice v »Jutru« od 12. avgusta zapisal pri Višjem šolskem svetu, da se uvede proti njezou disciplinarna preiskava, ki naj objektivno preišče v nočle vsebovane očitke.

* **Iz Šiške** nam poročajo, da stanuje v nekdanji šulverajski šoli neki Sch., ki zelo rad zabavlja čez našo državo in vojaštvo. Minuli četrtek je zopet enkrat nabrnil par naših vojakov, a to pot jo je skupil, ker je dobil v odgovor dve krepki, a zasuženi zasužnici. V dokumentirano svojega nemškega misljenja omenjeni gospod zelo rad prepeva in pusti prepevati v svojem stanovanju razne izlivaioče nemške himne.

* **Založništvo »Planinskega koledarja«** ljudno prosi, da vsi, ki še niso nakazali denarja, to nemudoma store, da s tem omogočijo novo izdajo v letu 1922. Vsi zainteresirani, ki bodo v tem koledarju in serisirali, naj se pisemno obrnejo na Založništvo (Brunon Rotter), Maribor, Krekova ulica 5.

* **Poprava telefonskih in brzojavnih žic.** Na tozadevno poluradno obvestilo, ki so jo prinesli te dni razni jugoslovenski listi, nam sporočajo iz poštinskih krogov, da se temeljito popravljajo do sedaj samo žice med Beogradom in Nisem. Samo na to progo torej se nanata omenjena notica. Popravila in izpopolnitve bi bile nujno potrebne telefonske in brzojavne napeljava in naprave tudi po vse ostali državi, a osrednja poštna uprava, se izgovarja vedno, da nima potrebnega kredita. Pokrajinska poštna ravnateljstva, se morajo zato omejevati samo na najnujnejše vzdrževanje obstoječih naprav. Na

NADROBNA TRGOVINA IN STANOVANJSKA NAREDBA.

Misliti, da je leto dni tega, kar se je začela naša valuta jako lepo popravljati. Posledica tega je bilo nihanje cen in že smo računali s lažjim življenjem pa tudi s velikimi gospodarskimi polomi v vrstah trgovine. Boljšanje valuta pa je bilo le kratko in se je umaknilo zopetnemu padanju in s tem je ponehala tudi padanje cen in draginje, čeravno ta ni dosegla več prejšnje jakosti, ker so pač cen na celim svetu odnehale. Vse pa kaže, da pri nas ne pridemo tako hitro za drugimi in bo ostala pri nas draginja dalje časa kot drugje, kar vedno pride kaj vmes, kar jo podpre.

Zadnja naredba glede najemnin ne bo samo podprla obstoječo draginje, nego bo najbrže še zvišala cene in nam prinesla zopet nova mežna gibanja. Uradništvo je že pri sedanjih stanarini živele tako beraško življenje, kakršnega ne pozna noben delavec. Otepati ji moralo filozof, kisto selje, solato in krompir, ki pa je tudi že pretrajano drag. Povejmo to javno, ker sramotljivost nikakor ni na mestu. Povisala se bodo stanarine seveda tudi delavstvu in to bo zahtevalo primerne povišanje mezd. V trgovini tudi ne bo ostalo brez posledic povišanje, tem manj, ker se povišuje najemnine za trgovske in obrtne prostore na silovit način. Za zadnjo naredbo iz februarja so razni poštostki izrabili. To je bilo približno v odstotkih, da se je človeku ponoči kar sanjalo o procentih.

Pravo navijanje stanarine se je začelo pri trgovskih in obrtnih lokalit. Mali jestvinčar (specerist) je plačeval do sedaj 4800 K najemnine. Sedaj mu je gospodar zvilal kar na 58.000 K. Neki večji trgovec je plačeval 8200 K najemnine, a sedaj zahteva gospodar kar 220.000 kron. Ta evoboda v navijanju najemnine trgovskih in obrtnih prostorov bo ubila nadrobno trgovino specerijske stroke in tudi marsikatero obrtnika s skromno glavnico. Sicer pa že čutimo posledice, saj brite in strizanje stane kar 24 kron namesto dosedanjih 10 kron.

Specerijska trgovina nadrobno dela z jako skromnimi odstopki ter višje stanarine na noben način ne more kriti z dosedanjim zaslužkom. Poviška najemnine pa ne bo mogel kriti s povišanjem cen, ker njegov tovar, srednji in veliki trgovec, ki je v lastnih prostorih, bo pač nekaj odstopkov pribil k cenam, ali ne toliko, da bi mogel z enakim povišanjem kriti mali trgovce povišano najemnino. Na ta način lahko propade mala trgovina specerijske stroke, ki je bila dosedaj konkurenca velikim. To pa ni v korist konzumenta, ki je imel ravno v malem trgovcu največ zaslonbe. Ravno mala trgovina je skrbela za tako konkurenco, kakršne ni zmogla nobena zadruga. To smo videli v Ljubljani, kjer so zadruge čisto dražje prodajale kot trgovci na drobno. Nadrobna specerijska trgovina ne moremo nikdar nadomestiti s konzumnimi napravami, ker so te predrage. Jaz pihem iz izkušnje in tudi lahko dokazem, kar pa ni niti potrebno, ker so dokazi znani. Druge stroke male trgovine si bodo pomagale na en ali drugi način, ker željezninar, galanterist, unjar itd., lahko dela z drugačnimi odstopki kot jestvinčar.

Kakšni nagibi so vodili ministrstvo za socialno skrbstvo, da je dovolilo tako evobodo glede povišanja najemnin trgovskih in obrtnih prostorov, ne vem. Vem le to, da zadovoljstva ne bo rodila med trgovino in obrtjo, saj je neki obrtnik skoraj jokal od žalosti in jeze, ko je videl visoko nove najemnine, ker ve, da bo moral nehati z obrtjo ter iti za delavca. Uničen je mali ali zato vseeno dober plaševalec davkov. Zaradi zaščite malega trgovca in obrtnika bo potrebna izprememba predpisov. — Fr. Zelenik.

NEKAJ O TRASIRANJU ŽELEZNICE KOČEVJE-BROD-MORAVICE.

Trajno lepo vreme vrio pospešuje delo trasiranja, katero vsled tega zelo napreduje. Delo se vrši v treh med seboj procej oddaljenih oddelkih. Koder se pokazuje blišč instrumenti inženjerjev ter signalni drogi, polasti se upalno veselje sro prebivalcev tega mirnega kotička dežele, ki je bil toliko časa pozabljen in odrezan od ostalega sveta. Saj je vsem jasno, kaj pomeni zidanje te železnice proge: trden podstav v mogočnem temelju države, na katerem si bo narod sezidal močno gospodarsko in vojaško organizacijo.

S tega vidika smatramo železnico Kočevje-Brod-Moravice za skladen kamen v oboku. Kratka proga dobrih 40 km dolžine ima nalogo zvezati velike prometne žile. Proga: München, Salzburg, Beljak, Ljubljana, Kočevje, Brod-Moravice, Reka, ter proga: Brod-Moravice, Ogulin, Split; to sta prvotratni, kratki zvezi k morju, ki nista pod tujim vplivom in ki bosta narodnemu gospodarstvu Jugoslavije služili izredno dobro. Na to bodoče glavno progo drži južna železnica ter proga Zagreb-Brod-Moravice. S tem je utvarjena podlaga različnih drugih potrebnih zvez.

Trgovina in za Jugoslavijo tako zelo potrebna industrija potrebuje varne poti k morju. Mesto Ljubljana si more od nove proge obetati veliko koristi, velika korist je pa tudi za celo državo, ako se njena glavna mesta podkrepijo in poživijo z na-

pravami trajne vrednosti, ki jim dajejo vedno novih nagibov življenja in razvoja. Razume se ob sebi, da koristi nova proga tudi onemu delu naše dežele, ki leži med Kočevjem in Brod-Moravicami in ki je bil po krivici zanemarjen in pozabljen vsled prдавne konkurence med Ogrsko in Avstrijo. Kolpa je dosedaj ločila oba dela. Železnica pa napravi novo močno vez med prebivalci na obeh njenih bregovih. Tamošnje prebivalstvo je pridno in inteligentno, a si je moralo čisto pomagati s »hazviranjem« in izseljevanjem, sedaj bo imelo s novo železnico novih virov preživljanja in pridobivanja. Saj je tam dosti in lepih gozdov kakor ne zlepa drugod. Koliko je vodnih sil, docela neizrabljenih! Dani so tudi ugodni pogoji tovarnam za celulozo in za cement, opokarnam, mehaničnim, mizarniškim in podobnim obratom. Premoga je v Kočevju toliko, da se more do 100 vagonov dnevno proizvajati. Železnica bo imela veliko blagovnega prometa.

Razni listi priporočajo razne druge nameravane proge: prej navedena dejstva ubijejo vse te projekte, ker bi te nameravane železnice državi ne dajale niti zdaleka toliko dohodkov iz tovarnega prometa. Kar se tiče prevoznih stroškov, nadkrijuje proga Kočevje-Brod-Moravice vse ostale. Kočevje ima nadmorsko višino 470 m, Črnomelj 156, Brod na Kolpi 224 m (ta postaja bo zelo pomenljiva za rodovitno dolino Kolpe ter stranske lesa bogate doline). Brod Moravice, koder se nameravana proga združi z že obstoječo, 520 m. Proga iz Črnomlja bi šla po krajih, ki nimajo dosti gozdov, proga iz Kočevja pa prihrani poleg tega še skoro 70 m napetosti oziroma dviga. Proga Ljubljana-Črnomelj-Ogulin-Bakar znaša 267 km, proga preko Kočevja pa samo 191 km, torej je proga preko Črnomlja za 76 km daljša. Vrh tega ob Črnomljuški progi ni znanih gozdov dočim so ob kočevski progi ogromni gozdi, celo pragozdi, velikanke razsežnosti in obsega od Kolpe do Krke.

Nekateri so se izpodtikali tudi nad razmerjem padea in dviga na tej progi. To razmerje je prav natančno tako, kakor pri vseh glavnih železnicah, ki gredo mimo pokrajine, po kateri naša steče nova železnica. Tako n. pr. ima železnica na Semeringu, na Brennerju 25 prp mille kakor nameravamo mi. Železnice Löschberg in Tauernbahn imata 27 prp mille, železnice čez Mont Cenis in Adberg pa skoraj 30 prp mille dviga. Omenim še, da ima železnica preko Semeringa samo 180 m premera najhujšega loka (ovinka), naša pa ima veliko ugodnejše loka (300 m).

Bali smo se tudi slabih tal v kamenju. Trasiranje nas je poučilo drugače. Lahko rečemo, da pogoji in razmere zidanja nove železnice niso nič drugačni kakor oni železnice v goratih krajih; velikih mostov in dolgih predorov ne bo. Dobra kameinja za zidanje je povsed dosti, in to že poceni delo. Prebivalstvo sme pričakovati, da bo proga izvanredne vrednosti, za kar je odločilna dobra razdelitev in namestitve postaj. Poglavitna bodo v Brod-Moravicah, v dolini Kulpe, zelo prilčna za premnogo kraje v dolini do Cebra in v postranskih dolinah, potem pri Banjloki za dolino Brige, Borovca in pri Stalcerju za dolino Kočevske Reke in Gotenice. Poleg tega bo še par manjših postajališč.

Ne bilo bi prav, ko ne bi omenili premnogih prirodnih lepote pokrajine, ki ji po pravici pravijo hrvaška Svica. Železnica se trasira tako, da bo vožnja polna izprememb in zanimivosti ter zato jako mikavna. Tako bo ta železnica pomagala vzgliniti tujski promet v Jugoslaviji, katerega vsled svoje zemljepisne lege v obliini meri zasluži.

S trasiranjem je napravljen velik korak naprej, vzajemno delo in zvesto sodelovanje bo zagotovilo končni uspeh.

Ing. dr. Franc Musil.

NEMŠKO-AVSTR. KRONA.

Zivahne špekulacije zadnjih 10 dni z avstrijsko krono so imele svoj vzrok v velikem padcu njene vrednosti na mednarodnem trgu in v haussentendenci, ki je začela začetkom preteklega tedna. Dne 2. avgusta je notirala avstrijska krona v Zagrebu še 18.50 do 18.60, dne 5. avgusta 17.55 do 17.50, dne 6. avgusta 16.35 do 16.50, dne 9. avgusta 15.20 do 15.40, dne 10. avgusta 15.30 do 15.70, dne 11. avgusta 16.55 do 16.55, dne 12. avgusta 16.50 do 17.40.

Dne 9. avgusta je torej padla avstrijska krona na minimum, od takrat pa je zopet stalno rastle in kaže še vedno čvrsto tendenco. Špekulantski krogi pričakujejo še izdatnega izboljšanja, zaradi tega raje kupujejo, kakor pa bi metali blago po nizki ceni na trg. Kakor nam poročajo, se je avstrijska krona preteklo soboto, ponedeljek in jorek mogla dobiti v privatnem prometu že za 40 do 60 vi narjave ceneje kakor po borzni najnižji ceni.

O vzrokih padanja nemško-avstrijske krona smo že poročali. Razočaranje v inozemski kreditni akciji je gnalo krono s pomočjo špekulacije na 0.67 centimov za 100 n. a. kron na curiški borzi. Med dunajskimi boržljani je dvoje vrst ljudi; eni verujejo v inozemsko pomoč, drugi dvomijo o njej. Oboji pa so si edini v tem, da je kreditno akcijo ali brez nje valutna politika avstrijske vlade popolnoma zgrešena. Če izostanejo inozemski krediti, potem menijo dunajski krogi, da se nahaja avstrijsko gospodarstvo

pred deložiranjem in bo primorano pridužiti se vedjemu gospodarskemu kompleksu. Če pa pride pomoč, more priti samo v obliki dalekosežnega finančnega načrta, ki pa pomeni vendarle zopet začetek definitivne katastrofe. Zapradi kapital ima v načrtu novo emisijsko banko avstrijske države, ki bi izdala nov zlat denar (zlate franko) in za nje zamenjala avstrijsko krono. Pri cirkulaciji 50 milijard je mogoče računati na relacijo 1.50 do 2 zlata franka za 100 papirnatih kron. Če bo pa Avstrija še morala čakati na tak kredit in izdajati nove milijarde kron v promet, se bo ta relacija izboljšala na 0.75 do 1 zlate franka za 100 kron. V pričakovanju emisije tolikih količin novih bankovcev leži glavni vzrok padea avstrijske krona. Zaradi tega dvomimo, da li mogla avstrijska krona prekoračiti za mnogo poenov pri sedanjih haussentendenci svoj zagrebški tečaj pred zadnjim padcem, ker jo bodo vlekli nizdol nove količine papirja, ki ga bo država dajala v promet vsled zgoraj omenjene izostale kreditne akcije.

— **Nova obmejna carinarnica.** Vsled otvoritve prometa z Madžarsko, se vrši policijska in carinska kontrola na progi Subotica-Budimpešta na postaji Kelebija, ki je le malo oddaljena od Subotice. Generalna direkcija carin je vsled tega odredila, da se v Kelebiju otvori carinarnica kot ekspozitura subotičke carinarnice.

— **Pomanjkanje vagonov in kako temu odpraviti?** Po dokončani žetvi in trgatvi siliv bo naravno takoj prišel tudi izvoz teh produktov v inozemstvo. Za izvoz pa je potrebno zadostno število vagonov in to v kratkem času, katerih pa pri nas ni. Ves izvoz se vrši skoro izključno v jeseni in vsled tega bo to pomanjkanje tem bolj občutno. To vprašanje bi se po mnenju strokovnjakov rešilo takole: Kakor nam je znano, je nemško prometno ministarstvo pripravljeno, dati nam dovoljno število vagonov na razpolago. Ker pa so trgovinski dogovori med našo državo in Nemčijo bili prekinjeni, nam Nemčija v tem pogledu ne more staviti svojih postudb in pogojev ali merodajni krogi se menja, da bo Nemčija uvaževala predloge, ako ji jih stavi naša država. Dobili bi gotovo v najem zadostno število vagonov, ako se naša država obveže: 1. da se ti posojeni vagoni ne bodo v nobenem slučaju podvržli režimu sekvestrata; 2. da se bodo ti vagoni uporabljali edino le za izvoz, a ne za lokalni promet. To bi bilo treba takoj izvršiti, ker je zadeva zelo nujna, a Donava je vsled suše zelo plitva, tako da je tudi po njej izdaten promet skoro izključno.

— **Naš dinar v Nemčiji.** Naš dinar ni nikjer v Nemčiji notiran na borzi. V Münchenu n. pr. služi on samo za špekulacijo. Tu se plača za naš bankovec od 1000 dinarjev le 1500 mark. A šeki, ki jih naše banke izdajajo za Nemčijo niso izplačljivi v Münchenu, ampak se morajo poslati v Berlin in tako mora naš trgovec dolgo čakati na odgovor iz Berlina. To danes ni velika škoda, toda če se, kakor izgleda, promet z Nemčijo razvije, potem bo treba tudi to vprašanje razčistiti. Dve banki v Münchenu (»Deutsche-Bank in »Disconto & Commerz Bank«) naznanjata, da sta voljni stopiti v tesnejšo zvezo s katero naših bank za vsa vprašanja, ki es ticevajo valute in čekovnega prometa.

— **Mariborsko tržno poročilo.** Na sejem, ki se je vršil dne 12. avgusta je bilo pripeljanih 209 prašičev in 3 koze. Cene so bile sledeče: 6 do 8 tednov stari prašiči komad 300 do 400 K, 3 mesece stari 450 do 700 K, 6 mesecev stari 800 do 1100 kron. Plemsenke evinje kg žive teže 26 do 28 K, polpitane za klanje kg mrtve teže 28 do 30 K, koze komad 180 do 400 kron. Kupčija je bila jako živahna.

— **Iz ljutomerskih gorc** nam poročajo: Letošnja visoka temperatura in pa suhi zrak sta povzročila, da so letos smokve, ki so le malokdaj dozorele, bogato obrodile celo v senenatih krajih, kamor le po parkrat na dan posije sonce. Smokve so jako sladke in debele, kakor srednje vrste hruske.

— **Iglati les na prodaj** potom javne pisemne oglasbe. Pri gozdnem odseku pokrajinske uprave v Sarajevu se bo prodalja potom javne pisemne dražbe iglati les v soboto dne 17. septembra 1921., ob 11. uri dopoldne iz treh eksploatacijskih področij v višegradskem okraju. Iz področja VI. okoli 120.000 kubikov, iz področja VII. okoli 180.000 kubikov in iz področja VIII. okoli 130.000 kubikov. Za vsako eksploatacijsko področje traja pogodba 10 let, počenši od 1. januarja 1922. do konca decembra 1933. Vsak reflektant si more ogledati pred licitacijo vsa tri področja. Ponudbe se morajo glasiati za vsako področje posebej in na vsi v dotičnem področju zapisano količino lesa. Vlagati jih je pri šumskem odseku pokrajinske uprave v Sarajevu najdalje do 17. septembra 1921. ob 11. uri dopoldne, dobro zapečatene in v napisom: »Ponudbe za kupnjo drveta v državnim šumazu kotora višnegradskog eksploatacionog področja V, VI, ali VII«. Natančnejši pogoji so razvidni pri šumarskem odseku v Sarajevu, soba št. 60 med uradnimi urni, nadalje pri Ministrstvu šum in rudnikov v Zagrebu in pri kotarskem uradu v Višegradu.

Lastnik in izdajatelj:
Konzordij »Jutra«
Odgovorni urednik Vit. F. Jelenc.

Blagajna velikega vojvode

Roman.

V prvem trenotku se je videlo, da se črnobradi in menih obotavljata... skorajno sta nekako čudno gledala na revolverje... grbavs pa je ubogal tako naglico, da ga je bilo kar veselje gledati... Ko je pa veliki vojvoda približal svoj prst petelinu in pomeril... dvignila sta tudi ona dva svoje roke... a kar je bilo v njih oči, to prav gotovo ni bila molitev za dona Ramona. — Veliki vojvoda se je obrnil k Filipu in rekel:

«Gospod profesor, bodite tako prijazni, pregledajte te gospode, ako nosijo morebiti tako orožje seboj. Začnite s častitim očetom Ignacijem, z onim v tako slikoviti kuti... Ali hočete, da jih pregledam jaz...»

«Nikakor ne, visočanstvo!»

Filip je stopil k temu čudnemu božjemu namestniku in začel z veliko spretnostjo prazniti njegove žepe... katerih vsebina je bila precej pestra, ni manjkalo seveda revolverja, ki ga mora nositi vsak revolucionar, — Filip ga je seveda vtaknil v svoj žep, potem je našel zavitek bankovcev, a v kuti celo zbirko raznih relikvij, katere mu je pa vrnil.

«Dobro!» je rekel veliki vojvoda, ko je videl, da je Filip izruval očetu Ignaciju strupene zobe, »poglejmo sedaj narednika Posado.»

V njegovih žepih je našel Filip kar dva revolverja in nekaj cekinov, ko je bil gotov se je obrnil k grbavcu, ki mu je sledil s podplutimi očmi... Filip je našel v njegovem žepu četrti revolver in poleg tega še precejšno bodalo. Potem se je obrnil k velikemu vojvodi in rekel:

«Sedaj prinesem vrvi, da povežem te gospode, da dobi gospod predsednik svojo zaželjeno družbo!»

Stekel je in se vrnil z zavijkom vrvi... v petih minutah je bil čistiti oče Ignacio — iz spošovanja do cerkve je namreč začel z njim — povezan in brez moči... Filip se je hotel ravnokar lotiti črnobradega narednika, ko se je situacija naenkrat spremenila.

Grbasti gostilničar na skrajnem levem krilu je hitro ugotovil, da se oči in revolver velikega vojvode zanimata najbolj za narednika in duhovnika... zato se je počasi in previdno odmaknil od narednika, poleg katerega je stal dosedaj. Vse večja in večja je postajala razdalja med njima... a veliki vojvoda ni opazil ničesar. Ko je pa Filip podrl Ignacijo in ga doštostanstveno in s spoštovanjem položil na tla, ga povezal in se približal naredniku... je mislil grbasti Armadeo, da je prišel pravi čas, da ga lahko izkoristi... Hitro in nečujno kot žuželka kobilica je skočil par korakov v stran proti izhodu...

v hipu, ko je Ramon opazil njegov beg in nameril revolver so se vrata odprla... Armadeo je bil zunaj in krogla iz Ramonovega revolverja je padla v prazen zrak...

Sedaj so pa sledili prizori z bliskovito naglico...

Črnobradi narednik je stal ves čas, ko je Filip preiskoval žepe in vezal očeta Ignacia, penec se jeze in pripravljen za napad kot tiger... ni ga dosti motil naperjeni revolver, Armadeo beg mu je dal novega poguma. Kot divja mačka je planil v onem trenotku, ko je Armadeo izginil skozi vrata s škripajočimi zobmi in hripavim rjovenjem na dona Ramona; predno se je mogel ta po strelo za pobeglim gostilničarjem obrniti, so ga že oklenile narednikove roke... in oba sta se zavalila po kamenitem tlaku... revolver je padel iz Ramonove roke in začela se je borba nad mišicami... Ali borile so se mišice dostojne svojih sovražnikov! Ako je

bil veliki vojvoda gotovo močnejši nego narednik, odtehtala je narednikova jeza njegovo premoč! Vedel je, da se ne bori za svoje življenje... boril se je za načrte svoje in svojih prijateljev. Ako zmaga sedaj veliki vojvoda, tedaj so izgubljeni... ako ostane vojska in meščanstvo brez voditeljev, preneha revolucija takoj... kakšna usoda pa čaka njene voditelje ni bilo težko pogoditi. Ako pa zmaga narednik, tedaj še ni vse izgubljeno.

In na prvi pogled je bilo res videti, da zmaga črnobradi narednik... Filip je kot onemel opazoval borbo a ni se upal rabiti revolverja, oba sovražnika sta se valjala s tako naglico po kamen. tlaku, da bi mogla zadeti krogla ravno tako zadnjega potomca dinastije Ramiro kot njegovega nasprotnika; tudi razsvetljava je bila tako slaba, da jih ni mogel razločiti.

(Dalje.)

Trgovina

O. BERNATOVICH

Največja izbira najnovjših, najfinejših in najcenejših oblek za gospode, dame in otroke.

1277 26-1

V zalogi tudi moški klobuki in kožuhovina.

Kdor želi,

da mu najemnik preda na lastne stroške skladišče, podstrežje ali kaj podobnega v stanovanje, se prosil da sporoči svoj naslov pod „Stranka brez otrok 639“ na Anonžno družbo ALOMA COMPANY, Ljubljana, Kongresni trg 3. 1278

sladno kavo
kavine konserve
s sladkorjem
kavine konserve
brez sladkorja
marmelado 1116
13-5

nudi po najnižji dnevni ceni in v vsaki množini
Delniška družba „Triglav“
tovarna hranil v Šmarci pri Kamniku.
Kupuje tudi tozadevne sirovine.

Pes, frmač,

11 mesecev star, lep in močan, se proda. Fotografija proti plači 6 K. Vse drugo pod „Frmač“ pošta Ljutomer. 1269 3-3

Naznanilo.

Vinotoč, Mestni trg št. 13 (po domače „pri Fridrihu“), snana mrzla klet, priporoča sledeča vina:
Fini oviček s najboljših gor, 1. 28 K
Risling, 1. vrste, 32 K
Črno, močno, proti griži, . . . 32 K
Prepričajte se in pošljite ponj.

Naročite se na „Pota in cilji“.

Zbirka poljudno-znanstvenih spisov.
I.-II. zvezek: A. Melik, Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev. I. del, vez. 21 K, II. del, vez. 42 K. Za oba zvezka po pošti K 5 40 več.
III.-IV. zvezek: Dr. Fr. Weber, Uvod v slovoznjo. 72 K, pošta 8 K več.
V. zvezek: A. Melik, Zemljepis kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Meh. vez., 48 papir 60 K, pošta 8 K več. Broš. navadni papir 42 K, po pošti 2 K več.
Naročila sprejema

Tiskovna zadruga v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Gradbeno podjetje

ing. Dukić in drug

Ljubljana, Resljeva cesta 9.

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

1280 26-1

Zahtevajte

v kavarnah, gostilnah, brivnicah in javnih lokalih

„JUTRO“

Največja izbira v kopalnem perilu in trikotaži

900 64

C. J. HAMANN

Mestni trg 8.

Izurjenega, v konfekciji vpeljanega potnika

1256 8-3

perfektno zanesljivo knjigovodkinjo

išče za takojšnji nastop

Jugoslovenski Lloyd, tovarna za konfekcijo, Maribor.
Ponudbe na naslov: advokat Müller, Maribor.

Medić, Rakovec & Zankl

prej
A. Zankl
sinovi.

Tovarna kemičnih in rudninskih barv ter lakov.

Centrala: Ljubljana. D. z o. z. Skladišče: Novisad.

Brzjavci: Meraki, Ljubljana.

Telefon: 64.

Emajlni laki. Pravi firnež. Barva za pode.

Priznana najboljša in zanesljiva kakovost: barve za obleke, vse vrste barv, suhe in oljate, mavco (Gips), mastenec (Federweiss), strojno olje, karbolinej, steklarski in mizarski klop, pleškarski, slikarski in mizarski čopiči, kakor tudi drugi v to stroko spadajoči predmeti. 657 40

„MERA KL“. Lak za pode. „MERA KL“. Linoleum lak za pode.

„MERA KL“. Emajlni lak. „MERA KL“. Brunoline.

Čeniki se začasno ne razpošiljajo!

„Jutro“ stane mesečno 20 K.

OGLAS.

Uprava vojno odečne radionice Vevče kod Ljubljane, provešče — dana 5. [petog] oktobra ove godine — prodaju u njenim magazinima se nalazečeg stareža od kože [stare obuie], stareža od čoha, platna, krzna, lima, mesinga, gvozdja itd.; zatim otpadaka novog čoha, platna, satina i otpadaka nove kože, česa svega ukupno ima oko 218.154 kg [dvestoosamnaeststotina i petdesetčetiri kilograma].

Početak prodaje istog dana u 8 časova dopodne. Prodaja će se izvršiti izvan licitacionog postupka, direktnim pogajanjem, dotično zaključkom direktne pogodbe. Učešća mogu uzeti i manji kapitaliste i mojstori zanatlije, jer će se pojedina vrsta stareža [otpadaka] razdeliti u više grupa.

Nakon što bude sa kupcom zaključena pogodba, položice kauciju, i to: domaći 10%, a inostrani 20% od ugovorene kupovnine.

Detajlne upute daje vojno odečna radionica Vevče ustmeno i pismeno.

Iz kancelarije vojno odečne radionice Vevče kod Ljubljane,

E. broj 122, dana 6. augusta 1921. god.

Skladišća:

Balkan, d. d., Dunajska c. 33. [d. p.]

Spedicija:

Balkan, d. d., Dunajska c. 33. [d. p.]

Trgovine:

L. Mikuš, izdelovanje dežnikov, Mestni trg 15.

Oerenda Fran, konfekcija, manufaktura na debelo, najnižje cene, Emonska cesta 8.

Mehanična delavnica:

[d. p.] Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 407.

Švicarske ure, zlatnine in srebrnine podi strokovni urar F. Korosec, Sv. Florijana ulica 31. Vsako popravilo se izvrši vestno z garancijo. Storo zlato in srebro se vsema v zameno. 227 62-47

G. F. Jurásek
glasbenik glasovirjev v Ljubljani
Wolfova ulica 12.
Svetojem upravlja ter popravlja glasovirjev in harmonijev sp. ci elno strokovno, točno in ceno. 435 52-32

Obvestilo.

Obveščava cenj. odjemalce in p. n. občin. stvo, da sprejemava nova dela in popravila po najnižjih cenah. Gotovi čevlji v zalogi. Turistovski čevlji domačega izdelka. 634 37

Ant. in Jož. Brajer-Kapele
Ljubljana, Turjaški trg (Breg) št. 1.

COSULICH-LINE

(prej Austro-Amerikana)

TRST-AMERIKA

prevaja potnike v New-York redno trikrat, v južno Ameriko po enkrat mesečno. — Pojsnila in prodaja vozni listkov

Simon Kmelec, glavni zastopnik za Slovenijo v Ljubljani, Korodvorska ulica št. 26

Odplav brzoparnika „President Wilson“ 18. septembra, poštnege parnika „Argentina“ 2. avgusta in poštnege parnika „Belvedere“ 22. oktobra. 714 37-18

Pojnsnila in prodaja vozni listkov

Simon Kmelec, glavni zastopnik za Slovenijo v Ljubljani, Korodvorska ulica št. 26

Odplav brzoparnika „President Wilson“ 18. septembra, poštnege parnika „Argentina“ 2. avgusta in poštnege parnika „Belvedere“ 22. oktobra. 714 37-18

UNDERWOOD OPALOGRAPH

Zahtevaj'e prospekti!

pisalni stroj

razmnoževalni aparat

Glavno zastopstvo

THE REX CO

Ljubljana.

1882

Vplacana delniška glavnica
K 30.000.000.—.

SLOVENSKA BANKA

Ljubljana, Krekov trg št. 10, nasproti „Mestnega doma“.

Obrestuje najugodnejše vloge na knjižice in v tekočem računu. Izvršuje vse bančne posle najkulantnejše.

Telefon Stav. 587.
Čekoval račun 12.285.

672 30

Sokol I. in njegov dom

Sokol I.

Sokol I. bo obhajal danes in jutri enoglasno sokolskega dela in sokolske misli. Izročil bo svojemu namenu logarjeno, krasno letno telovadnico, ki jo je sestavil Sokol I. vnovič dokazal, da zasluži sloves enega najmarnejših in najagilnejših sokolskih društev med nami.

Ko se je po silnem razmahu sokolske misli med Slovenci v prvih letih tega stoletja pokazalo, da obstoječi »Ljubljanski Sokol« ne more več izkoristiti vseh možnosti sokolskega dela v razvijajoči se Ljubljani, je začel krug mladih, v češkem sokolskem duhu vzgojenih sokolskih delavcev misliti na ustanovitev drugega sokolskega društva v Ljubljani. Tako se je osnoval v poletju leta 1917. Sokol I. Predno je bilo društvo formalno konstituirano, se je začelo telovadno delo. 36 navdušenih telovadcev je otvorilo 22. julija istega leta v šoli na Ledini redno članško telovadbo. V prvem letu obstoja je štelo društvo 135 članov, od katerih je obiskovalo članško telovadbo vsak večer povprečno 27 telovadcev. Ustanovni občni zbor društva se je vršil septembra 1917 v »Meščanski pivnici« na Sv. Petra cesti. Prvi starosta društva je bil dr. Tomineš, prvi podstarosta dr. Pestotnik in prvi načelnik Albin Kandare. Ze proti koncu istega leta je društvo najelo za društvene svrhe dve sobici v Hlarski ulici.

Društvo je od takrat naprej delovalo neumorno in vztrajno. Boriti se je moralo z vsemi težkočami, ki so jih stavile avstrijske oblasti vsem sokolskim društvom, zlasti v dobi balkanske vojne. Da med svetovno vojno ni smelo delovati, je umevno.

Danes spada Sokol I. med najmočnejše in največje jugoslovanske sokolske organizacije. Vseh članov in članice šteje okrog 1600, med njimi blizu 300 telovadcev in telovadke. V letu 1920 je znašal povprečni obisk v telovadnici na telovadno uro 45 članov, 47 članice, 35 moškega, 46 ženskega naraščaja. 63 moške in 38 ženske dece. Moški vadijski zbor je štel 12 vadijteljev, 7 namestnikov in 5 pripravnikov, ženski vadijski zbor 13 vadijteljev. Društvo ima lepo lastno knjižnico, prevzelo pa je vrhu tega »Simon Gregorčičevo javno knjižnico«, ki posluje in prav lepo prospera na Vidovdanski cesti. Denarni promet društva je znašal v preteklem letu nad pol milijona kren.

Sokol I. gleda lahko s ponosom na dosežene uspehe. Ravno te dni, ko bo pokazal sadove svojega dela pred vso jugoslovansko javnostjo, se lahko z nova uveri, da se vztrajno in smotorno delo vedno poplaja in izplača.

Trg Tabor

Letno telovadišče Sokola I. v Ljubljani, ki se te dni slovesno odpre, je brez dvoma najmodernejša naprava te vrste v celi naši državi. Ni še sicer popolnoma izgotovljeno in bi zahtevalo še neizmerno truda in stroškov, da bi bilo dovršeno vendar pa so dela napredovala že v toliko, da kaže telovadišče svojo pravo silo in da more že služiti svojemu namenu.

Telovadišče se nahaja na znanem ljubljanskem trgu »Tabor«, ki je igral v zadnjih letih tako veliko vlogo v ljubljanski politiki. Kompleks, ki tvori danes trg Tabor, je sestavljen iz več posostev, ki jih je tekom let nakupila

meštna občina. Trg je bil prvotno namenjen za park, vendar pa mesto valed omejenih finančnih virov ni prišlo do tega, da bi začelo z delom. Med vojno je služil trg za njivice in vrtove revnemu mestnemu prebivalstvu, katerega ga je odstopila občina v najem. Po vojni je zapadel zopet zanemarjenosti in ni odgovarjal niti v zdravstvenem še manj pa v estetičnem oziru. Preuredba trga v modern park bi stala danes ogromne vsote, katerih meštna občina pri svojem neugodnem finančnem položaju v doglednem času pač ne bi mogla postaviti na razpolago.

Zato se je napredna večina bivšega ljubljanskega občinskega sveta tem lažje odločila, da proda večjo parcelo trga Sokolu I., ki je prošil za ta prostor, da si more tam zgraditi svoj sokolski dom in lepo, zdravstvenim in estetičnim zahtevam odgovarjajoče letno telovadišče. Idejo je sprožil I. 1919. starosta Sokola I. g. dr. Pavel Pestotnik, ki se je potem z njemu lastno energijo in vstrajnostjo lotil njene realizacije.

Še v jeseni istega leta je zainteresiral dr. Pestotnik za svoj načrt, ki pa je postal med tem že najljubši ideal cellega društva in njegovih prijateljev, takratnega ljubljanskega župana, navdušenega prijatelja sokolstva g. dr. Iv. Tavčarja. G. dr. Tavčar je v pravem umevanju sokolske misli odobril predloženo mu načrte, zlasti ker je uvidel, da meštna občina prvotnih namer glede trga Tabor ne bo mogla tako kmalu ali sploh ne uresničiti. Higijenično pa mesto valed preureditve trga v sokolsko telovadišče itak ne izgubi nič, ker ostane trg nezazidan, okrog telovadišča pa je še vedno dovolj prostora za nasade in park. Vrh tega pomeni za prebivalstvo vzhodne Ljubljane neprecenljivo higijenično pridobitev, ker bo imela njegova mladina vsem zdravstvenim zahtevam odgovarjajoč prostor na razpolago za telesno vzgojo in telesno okrepitev.

Iz teh razlogov so se zavzeli za predlog Sokola I. iskreno tudi vsi ostali občinski svetniki, katerih niso vodili politični momenti. Tako je sprejel mestni občinski odbor na svoji seji 30. decembra 1919 s potrebno kvalificirano večino predlog, ki ga je priporočal in utemeljeval podžupan g. dr. Triller, ta se odstopi na trgu Tabor nekaj nad 100 m dolga in 62 m široka parcela Sokolu I. za letno telovadišče in za stavbišče za Sokolski dom.

Socijalni demokratje so se glasovanja vzdržali, klerikaleci pa so iz starega sovraštva proti Sokolstvu nastopili najostreje proti predlogu. In ko je bil predlog kljub temu sprejet, so napeli vse moči, da preprečijo sokolske načrte. Njihova tozadevna akcija je še vsem v živem spominu. Idejo Sokola I. sicer niso mogli preprečiti, dosegli pa so vseno, da se je končna odločitev zavlekla in da Sokol v celem letu 1920 ni mogel začeti z delom. Šele ko so po volitvah v konstituanto klerikaleci definitivno izgubili vpliv na vlado, je mogel Sokol I. končno urediti zadevo in začeti z delom.

Danes stoje neumorni sokolski delavci pred že skoro dogotovljenim sadom svojega vztrajnega in požrtvovalnega boja in dela. To deistvo samo najlepše plačilo za nje vse, a ob enem tudi veliko zadoščenje za vse napredno, s sokolsko mislijo prežeto javnost.

Letno telovadišče

Letno telovadišče leži sredi trga Tabor v smeri od vzhoda proti rapadu. Telovadišče samo je dolgo 60 m, široko 40 m. Krog njega je speljano 3 m široko na vogalih zaokroženo tekašče. Na južni in severni podolžni strani se nahaja 8 m široka ploskev kot stojšče za občinstvo pri sokolskih prireditvah. Na vsaki strani telovadišča je šest velikih svetilnikov, sredi telovadišča sta še dva, ki pa sta tako prirejena, da se moreta pri javnih nastopih hitro in praktično odstraniti. Zarnice vise 14 m nad zemljo, imajo vsake po 1000 sveč in razsvetljujejo ves prostor krepko in enakomerno.

Telovadišče je zgrajeno po izkušnjah, ki so jih imeli pri enakih napravah bratje Čehi in telovadne organizacije zapadne Evrope. Oskrbljeno je z vodovodom in vrhu tega z drenažo, ki sproti odvajajo vodo, ki premoči preko gornjih plasti. Telovadišče pada od zapada proti vzhodu za približno 20 cm ter je ebenem obokano od srede proti obojnim jarkom na obeh podolžnih straneh.

Telovadišče je obdano od močne železne ograje na betonskem podstavku. Na jugozapadni in severozapadni strani se nahaja po en vhod. Okrog ograje pride še živa meja, ki bo v zvezi z urejenim parkom nudila čez par let, ko doraste, res lepo sliko in bo v okras mestnemu delu.

Vzhodno od telovadišča je določen 62 m dolg in 30 m širok prostor za stavbišče bodočemu sokolskemu domu. Z delom za dom se mora v zmislu pogodbe z meštno občino začeti najkasneje v štiri letih. Do takrat bo služil ta prostor kot veseliščni prostor in kot igrišče za sokolski naraščaj.

Zapadno od letnega telovadišča se nahajajo praktično kombinirani, z veliko, okusno, deloma krijo glavno tribuno, prostori za telovadce in telovadke. Zgrajena je 40 m dolga in okrog 15 m široka. Na južni strani je velika garderoba za telovadce, poleg nje pršne kopelji, stranišče in soba za voditeljski zbor. Severni del je namenjen za članice, obsega tudi garderobo, kopelji, vadijsko sobo in stranišča, poleg tega pa še kuhinjo in sobo za hišnico. Vse naprave ustrezajo modernim higijeničnim predpisom. V sredi se nahaja precej velik prostor za shranjevanje telovadnega orodja, ki pa se lahko hitro odstrani, tako da služi prostor, ležeč ravno sredi pod glavno tribuno, za nastop in odstop telovadnih oddelkov pri javnih nastopih.

Strokovno delo pri zgradbi in prireditvi telovadišča je vodil poseben stavbeni odsek, v katerem so zlasti sodelovali, poleg ostalih marljivih članov, starosta dr. Pestotnik, ing. Stembos, Ferdinand Accetto in ing. Bevc. Tatarska dela je izvedla tvrdka Zakotnik, mizarška Škafar, zidarška pa tvrdka Avgust Accetto.

Spored slavnosti

NEDELJA 14. AVGUSTA DOPOLDNE.

a) Od 8. do pol 11. ure skušnje novih telovadnih točk za popoldanski nastop (vojaštvo, člani(-ce), naraščaji).

b) Ob 1/2 11. uri razvite naraščajevga prapora. — Nagovori.

POPOLDNE:

a) Prihajanje zunanjih gostov.

b) Ob pol 17. uri javna telovadba:

1. Skupne proste vaje; izvajajo člani, članice, moški in ženski naraščaji, moška in ženska deca.

2. Vaje z obroči; ženski naraščaji.

3. Igre; moška in ženska deca.

4. Proste vaje, vaje s kiji, rajalne vaje in vaje z loparji; oddelki članic.

5. Proste in dihalne vaje in teki; člani.

6. Orodna telovadba vseh naraščajevih oddelkov.

7. Orodna telovadba članov in članic.

8. Proste in borilne vaje s puškami; vojakl 40. pešpolka.

9. »Jugoslavija«; člani in članice.

PONDELJEK 15. AVGUSTA DOPOLDNE.

a) Skušnje gostov od pol 9. do pol 11. ure.

b) Zbiranje članov(-ic) in naraščaja, skupine v narodnih nošah, ljubljanskih in zunanjih gostov in sokolske konjenice za obhod.

c) Ob 10 1/2 pozdrav gostov in slavnostna otvoritev telovadnice.

d) Ob 11 1/2 odhod spreveda s trga Tabora. Smer: Vidovdanska, Komenskega, Sodna, Dunajska, Šelenburgova, Kongresni trg, Wolfova, Stritarjeva, Poljane, Skofja, Tabor.

POPOLDNE:

Ob 4. uri telovadba gostov, vojaštva in Sokola I.

1. »Jugoslavija«, izvajajo člani in članice Sokola I.

2. Članice in člani Ljubljanskega Sokola:

a) proste vaje br. dr. V. Murnika,

b) »Po jezeru«, c) »Naprej«, d) »Marzeljeza«.

Vodi savezni načelnik br. dr. Murnik.

3. a) »Mladi volaki«; izvajajo moška deca

b) Telovadni plesi »Kresnice«; izvajajo članice Sokola Kamnik.

4. Župne proste vaje za leto 1921; izvajajo Sokol I. in župni gostje.

5. Vaje z obroči; ženski naraščaji.

6. Orodna telovadba gostov in Sokola I.

7. Vaje z lokl; članice.

8. Proste in dihalne vaje — teki; izvajajo člani Sokola I.

9. Proste in borilne vaje s puškami; izvajajo vojakl 40. pehot. polka.

ZVEČER:

Poslovilni večer s koncertom in ljudsko zabavo na trgu Taboru. — Na okusno okrašenem prostoru svečana razsvetljava.

Dopoldanske skušnje in popoldanske javno telovadbo spremljata vojaška godba pod vodstvom kapelnika g. dr. Čerina in godba »Jug. želez. zvezec«. Poleg teh sodeluje zvečer »Orkester Sokola I.«.

CENE VSTOPNICAM:

II koncertu v soboto zvečer za odrasle vstop prost. K dopoldanskim skušnjam: sedež na glavni tribuni 3 dinarje, sedež na stranski tribuni ali ob telovadišču 2 dinarja, stojšča za osebo 1 dinar, stojšča za otroke do 10 let in vojakle do podnarednika pol dinarja.

K popoldanskim prireditvam: Sedež v loži na glavni tribuni 15 dinarjev, sedež na glavni tribuni 10 dinarjev, sedež na stranski tribuni 7 dinarjev, sedež ob telovadišču 5 dinarjev; stojšča za osebo 2 in pol dinarja, stojšča za otroke do 10 let in vojakle do podnarednika 1 dinar.

DOHODI:

Na vse sedeže ob južnem in jugozapadnem robu telovadišča skozi jugozapadni vhod, t. j. z Vidovdanske ceste.

Na vse sedeže ob severnem in severozapadnem robu telovadišča skozi severozapadna vrata, t. j. iz Metelkove ulice.

Edino za vzhodno stransko tribuno ob vzhodnem robu telovadišča služijo glavna vzhodna vrata iz Skofje ulice.

Vhod na stojšče vodi skozi vzhodna glavna vrata iz Skofje ulice.

Zanimivosti telovadnih nastopov

Današnji in jutrajšnji javni nastopi ob priliki slavnosti Sokola I. bodo nudili našemu občinstvu mnogo novega in zanimivega. Predvsem opozarjamo na nastop

vojaštva. V polni bolni opremljeni nastop, četa, izbrana iz formacij ljubljanske garnizije, predvsem pa iz 40. pešpolka. Vodil je bo slovenski častnik-legionar.

Velik je politični in moralni pomen vojaškega nastopa na sokolski prireditvi. Izpričuje nam tesno zvezo, ki vlada in mora vladati v naši narodni državi med sokolstvom in vojaštvom. A tudi s telovadnega in sportnega stališča bo nastop vojaštva velevažen. Pokazal bo strupenost in disciplino, ki odseva iz pred naših prostih vaj. Vsi gibi so vzeti iz vojaškega vežbanja, zlasti iz obrambe in iz napada v juritu.

Druga novost bodo skupne proste vaje članov, članic, naraščaja in dece. Sestavljen in uvečbal jih je načelnik Sokola I. Stane Vidmar, ki jih bo tudi vodil. Do sedaj smo poznali take skupne nastope večinoma samo pri zaključnih skupinah. Pri nedeljskem nastopu pa bodo izvajali vsi oddelki proste vaje po godbi.

Zanimiv bo dalje nastop članic z loparji. Te vaje so ameriška posebnost. Največjo pozornost jim je posvečal znani vodja češkega ameriškega sokolstva br. Čermak v Chicagu, ki je nastopil z njimi leta 1912 na praškem vsesokolskem zletu in žel vsestransko odobravanja in občudovanja. Ugašajo bodo brezdvomno tudi proste vaje članic z velikimi železnimi lokl. Sokol I. je sicer pred leti na eni svojih akademij v Unionu že naredil mal tozadevni poskus, v pondeljek pa bo nastopila večja skupina.

One, ki se interesirajo za gojenje lahke atletike, a tudi vse drugo občinstvo bodo zelo interesirale dihalne proste vaje v zvezi s tekom. Tudi te vaje spadajo v Tyršev sistem, vendar pa se do sedaj pri nas še niso gile pred vsem zato, ker se morejo uspešno negovati samo na prostem, a takih telovadišč žal nismo imeli. Znano je, da se ta način prostih vaj s posebno vneto goji med švedskimi gimnastičnimi organizacijami, pa se zato mnogokrat kratko označujejo kot švedske vaje. Vendar pa tvorijo, kakor omenjeno, sestavni del Tyrševega sokolskega sistema. Telovadci ostanejo pri izvajanju teh vaj okrog 20 minut nepretrgano v litrem gibanju, zato stavijo vaje na njih vztrajnost zelo velike zahteve. Vaje je uvečbal podnačelnik Sokola I. br. I. Svetliš.

Izmed ostalih telovadnih točk, ki so sicer večinoma nove, a našemu občinstvu deloma že znane po sorodnih vajah in nastopih, omenjamo zlasti telovadne ples »Kresnice«, ki jih bodo izvajale kamniške Sokolice, ter nastop »Mladi volaki«, ki ga bo izvajala litajska moška deca. Da bosta žela tudi Stane Vidmar s svojo »Jugoslavijo« in dr. Murnik s svojimi »Po jezeru«, »Naprej« in »Marzeljezo« vnovič neprikriti občudovanje, ni treba šele povdarjati.

KRVAVE ZNAMKE.

Nečuvno so našli v Parizu granke glasovite zbirke Ferrari. Ena sama znamka Hawoi za dva vinarja bila prodana za 136.000 frankov. Ta znamka je povzročila namreč pred 90 leti strašen zločin, ki je razburil vso pariško javnost. Leta 1832. so našli pariškega filatelista Gastona Lerouxa umorjenega v njegovem stanovanju. Vsa znamenja so kazala, da umor ni bil izvršen zaradi roba, ker so našli pri umorjencu večjo vsoto denarja in tudi zlato, z demanti obloženo uro. Ko pa je detektiv pregledal umorjenčovo zbirko znampak, je opazil, da manjka znamka Hawoi, ki je bila že takrat cenjena na 10.000 frankov. Sum je padel takol na prijatelja umorjenega Lerouxa, Hektorja Girouxa, ki je istotako filatelista. Ta je šele po dolgem zasliševanju priznal, da je ubil svojega prijatelja samo zato, ker mu ni hotel prodati znamke, po kateri je tako hrepenel.

Na pragu življenja.

(Konec.)

VII.

— Vstani! Mati je umrla!
— Ne laži!
— Pojdi in poglej; v salonu na mizi leži.

Kuharica je odšla. Vanja je ležal in se bal premakniti. Izpod odeje se je videla edinole njegova glava. Nepremično je gledal v strop in poslušal. Zopet so ropotala vrata, zopet so hodili po sobah in zopet so govorili neznan glasovi. Zopet je bil v sobah trušč, kakor takrat ponoči, ko so odpeljali Aljošo... Vselej je Vanja vztrepetal, kadar je pozvonilo v predsobi; to pozvanjanje se je zdelo po dolgotrajni grobni tišini posebno glasno in neuvadno, polno nemira in zlovesče slutnje... Pa mama? Zakaj ne pustijo mami spati? In teta to dopušča? Kdo se bliža? Vanja se je pokrkl čez glavo in pritažil dihanje. Naj mu raje ničesar ne pravijo o mami! O mami ne sme ničesar čuti! Nekdo prihaja vse bliže in bliže — vedno hujša groza obhaja Vanjo. Glej, nekdo se dotika odeje... Vanja je prestrašen odprl oči in ugledal teta vso objokano.

— Vstani! Obleči se je treba.
— In mama?...
— Mama...
— Da... mama... ali je živa?

— Mama je umrla.
Vanja se je obrnil na trebuh in skril glavo v mehko podglavje. Teta ga je prijazno božala po hrbtu, a on se ni ganil.

— Sedaj je mami dobro: prestala je trpeti... Sedaj ji je dobro... Vanja se ni ganil.

— Daj, se oblečem... Pojdeva k mami... Poljubiš mamo? da?

Teta je previdno dala roke pod Vanjo in ga hotela dvigniti in posaditi v postelji. Vanja se je krepko držal z obema rokama za podglavje in je brcal z nogami. Teta je vzdihnila in sedla na stolicu ob postelji... Nekdo je hodil v salonu in potem se je nenadoma zaslišalo monotono čitanje kakor v cerkvi.

— Saj je mami zelo dobro... K Bogu pojde in videla bo tam Aljošo.

— Pa jaz? je zamolklo prašal Vanja.

— Ako boš pameten in priden deček, tedaj...

In Vanja je takoj izpustil podglavje in sedel. S pestjo si je brisal solze, pogledal teta in rekel tiho:

— Pa ona me ni poljubila v slovo! A kedaj se bomo šele videli na drugem svetu!... Kaka je!

Na stolici je ležala nova jopica in nove hlačke in vse to je bilo črno.

— I ti si vsa v črnem i jaz sem v črnem... Kakor starčki... je pravil Vanja pri umivalniku.

Potem je hotela teta pomagati Vanji, da se obleče, a on ni pustil:

— Sam se... Pa mama... kje je?

— V salonu.

Vanja je hitel. Takoj mora k mami. Akoravno je umrla, gotovo čaka, da ji Vanja voščil dobro jutro. Spočetka se je hotelo Vanji jokati, a sedaj je postal miren in tihi... Zobe je pozabil očistiti! Treba je lepo s ščetko in praškom. Mama hoče, da se zobje bleščijo... In da je v ušesih čisto... Dolgo se je česal s temena na čelo in gladil lase z roko, slihlil in gladil: čop strčil, ne uboga.

— Poplji prej čaj z mlekom!

— Ne, najprej moram k mami!

Čist, svež, v novi jopici, gladko počesan, tako tihi in resen je vstopil Vanja plaho v salon. Mama leži na mizi. Krog njene glave gorijo pozlačene sveče v visokih svečnikih. Roke so sklenjene na prsih. Nuna stoji za visoko mizo in čita nekaj mami...

Teta je zaostala, in Vanja se je približal mami.

— Mili mamica, je zašepetal, dvigaje se na prste.

— Dobro jutro!

Ne doseže maminega obraza. Vanja se je ozrl na teta. Ta je pristopila, ga dvignila in on je poljubil mamo na čelo... Čelo je hladno... Mamine oči niso popolnoma zatisnjene: komaj — komaj, da jih vidi pod povešenimi trepalnicami... Mama se gotovo šali: zaprla je oči in kuka skrivaj...

Vanja je objel mamo krog in krog. Pri nogah je postal. In njegov

obrazček je bil resen — resen, kakor pri velikem.

— No, pojdiva pit čaj! je rekel tiho in šel po prtihi k teti.

— Povrnem se zopet! je rekel, obrnivši se k mami in kimnil z glavo.

Pil je čaj z mlekom in z žemljjo — čaj je bil tako okusen kakor vedno. Premišljeval je o mami, in smrt mame se mu sedaj ni zdela strašna, ni ga strašila. Mama leži v salonu, kakor da spi... Kmalu popije sladki čaj in zopet pojde k njej. Poprej je stokala, a sedaj je ne boli več, sedaj ji je vseeno.

In dokler je ležala mama v salonu, najprej kar na mizi, potem v srebrni rakvi, — je bil Vanja miren. Mama je tu... Ponoči je poslušal monotono čitanje nune in mislil, da ni mame stran ležati v salonu, ker ni tam sama... Naj spi, saj zjutraj pojde zopet k njej... Od mame je prehajala njegova misel na Aljošo: onadva se bosta kmalu videla v nebesih. Njima ne bo dolgočasno. Aljoša se razveseli mame, zelo se je razveseli. V nebesih je lepo, zelo lepo, a še lepše, ako je tudi mama tam.

Mama je gotovo hotela umreti, ker je nekaj rekla:

— Ni treba zdravnika... Bolje bo, ako kmalu umrem.

Vanja je to slišal, ko je teta prvič poslala po zdravnika.

Ako bi bil Aljoša doma — bi ne bila mama obolela in bi ne bila hoto-

la kmalu umreti... Seveda, hotela je... Pogostoma je jokala po Aljoši.

Zelo ji je bilo dolgočas po njem.

Mama bo videla tam Aljošo, a on ne bo več videl ne mame ne Aljoše.

Šele v nebesih! Kedaj bo pa to? Ne kma-lu...

In zopet je moral Vanja misliti na one, ki so odpeljali Aljošo... Oni so vsega krivi! Prišli so, odpeljali Aljošo in on je umrl... uničili so ubogo mamico in tudi ona je zbolela in umrla...

— Daj Bog tudi vam umreti! je šepetal Vanja in iz njegovih oči je zopet sivala velika zloba.

— Ah vi!... Prokleti!... Ko zra-stem in bom velik, tedaj... je premišljeval Vanja, stoječ poleg mami-ce in jo v mislih tolažil:

— Ne tiskaj! V raju se bomo videli.

VIII.

Ko se je Vanja zvečer, predno je šel spat, prišel poslovit od mame in natančno opazoval njen obraz, se mu je zdelo, da je mama — živa; ogore-le sveče s trepetajočimi žoltimi zubli so metale na obraz pokojne drhteče sence in zato se je zdelo, da pregiblje mama ustnice in da se pripravlja na jok.

— Lahko noč, mamica!... Jutri pridem zopet.

— Pomoli! je zašepetala teta Sa-ša in se sklonila k črnemu obraz-

Naša domovina

Naša glavna mesta

Naša preteklost je bila zelo raznolika. Tu je gospodoval Nemec, tam Italijan, tu Madžar, tam Turčin, a pred njim Bizantince. Gospodstvo vsakega zapustilo sledove za seboj. In sledovi se poznajo še danes ponekod več, drugod manj; kjer se je gospodstvo tujeval nehalo šele ravnokar, so se ohranili boljše, tam, kjer je od osvoboditve preteklo več časa, jih je narodni prepored zabrisal ali celo skoro povsem uničil.

Te raznolike vplive je zanimivo opazovati v narodovih seliščih, njih ustroju in opreli, zlasti pa v naših glavnih mestih. V njih imamo prav intere-
santno merilo preteklosti pokrajine.

O Ljubljani in Zagrebu smo že zadnjič govorili; ne moreta utajiti, da sta bila v najzgodnejših stikih z nemško srednjo Evropo. O stavbah, v slogih, v vsem značaju svojih ulic, gospodarskih naprav in družabnega življenja kažeta v bistvu ista svojstva, kakor jih imajo nemška avstrijska mesta.

Ako gremo nekoliko dalje, opazujemo v vojvodinskih mestih tudi še tip srednjeevropskega mesta, toda zelo sili v ospredje njega madžarska specifičnost. Tu nimamo starih mestnih delov, pač pa imamo zelo široko raztegnjene ulice, pretežno ravne, dasi ne povsem v smislu modernih velomestnih predmestij. Hiše so pretežno nizke, največ pritrčene, razen v par glavnih ulicah. Na Madžare pa najbolj spominja par neizogibnih reprezentančnih stavb, zgornja priča arpadovski mod, samozadovoljivosti in nadutosti. Nihče ni znal tako živo podati svoj značaj v zgradbah in spomenikih kakor Madžari. Tu ti kriči o arpadstvu poslopje s surovo robustnimi stebri, vsiljivo orjaskimi zidovi in nazidki. Stojiš pred palačo in gledaš živo pred seboj širokega madžarskega konjskega prekupeca z ogromnimi brki in težkimi, nasilnimi očmi, a — brez duše. Živ, večni Tisza, ki je še tik nad propadom absolutno prepričan, da on vlada v to... In s takimi spomeniki — ogledaj se si le en vzor le eno fotografijo, in poznali boste vse druge — so obdarjena bogata vsa ona mesta, kjer se je še nedavno širil Magyarország.

Najbolj poučno je primerjanje Beograda s Sarajevom in Skopljem. Še pred dobrimi sto leti so bila vsa ta tri mesta v bistvu enaka. Kakor krasi danes blizu sto džamij Sarajeva, od najlepših do najneznatnejših, prav tako je bil Beograd začetkom prejšnjega stoletja popolnoma turško mesto, označeno že na zunan s celim gozdom vitkih minaretov. Ali Tursi so šli; vse kar je bilo muslimanske vere in je preživelo burne čase osvobodilne vojne, se je moralo izseliti; v mestu je zavlada-
dal srbski življenjski džamije so izginile, le ena se še skromno skriva na vznožju beogradskega brda na donavski strani, izginile so tudi značilne turške hiše z rešetkami na oknih haremskih prostorov. Ostale pa so nizke, skoro le pritrčene hiše domačinov, v katere vodi vhod vedno indirektno, to je tišna vrata vodijo na dvorišče in v dvorišča šele prideš na cesto. Ali znotraj so stanovanja udobna in lepo opremljena, kakor si sploh tam ljudje radi postrežejo.

Sarajevo je istotako prišlo pod »gjavra«. Toda tu se muslimanom ni bilo treba izseliti; Svaba, novi gospodar jih je celo gledal s čimdalje prijaznejšim očesom. Zato je ostalo turško ali boljše orjentsko Sarajevo popolnoma ohranjeno s svojo tipično čaršijo, živ spomenik preteklosti, ki se

ne vrne nikdar več. Zraven pa je nastalo novo, moderno, povsem srednjeevropsko Sarajevo, z ulicami in stavbami, kavarnami, hoteli in trgovinami kakor jih vidiš v Gradcu ali kjerkoli v območju Dunaja. Ker je Svaba hotel imponirati, je gradil celo prav lepe reprezentančne stavbe.

Skoplje pa je za eno, dve generaciji zadaj. In sicer za Sarajevom, ne za Beogradom, kajti tudi Skoplje ni in ne bo pometlo z muslimani tako radikalno kot nekdanji Beograd. Zato bomo tudi tu živeli mirno sožitje obeh tipov, srednjeevropskega in orjentskega, prav kakor v Sarajevu. Deloma se je to pričelo že poslednja leta, kajti poleg starega turškega dela na levi strani Vardarja, s čaršijo, džamijami in vsem tipično orjentskim je začelo nastajati na desnem bregu reke novo Skoplje, ki bo naše, jugoslovansko, evropsko.

Ce gremo še malo dalje, najdemo v Dalmaciji poleg sledov rimske dobe žive priče srednjeevropske italijanske kulture. Vsako primorsko mesto ima stavbe domala kakor Benetke, sleherni mesto je že kje okraščeno z beneškim levom.

In koliko interesantnega se nam odpre, če gremo še dalje v podrobnosti.

Vojvodina

V Avstriji smo bili vajeni neštetihi naslovov nele pri osebah, marveč tudi pri deželah. Vsaka »kronovina« se je ponašala z dolгим častiljivim naslovom. Najbolj pa smo bili obdarjeni z naslovom »vojvodina«.

Nova jugoslovanska ustava odpravlja vse podedovane naslove. In kar se je vzakoniло za državljane, isto se je brez posebnih dekretov uveljavilo tudi za dežele, ki so ostale kratkomo in čisto enostavno samo »pokrajine«.

Na prejšnjo dobo nas spominja le ime ene naših pokrajin, pri kateri pa je prejšnji pridevek postal lastno ime. Srbska vojvodina je postala kratkomo Vojvodina, saj druge vojvodine ne poznamo.

Vojvodina je naša najbogatejša pokrajina. O tem je danes poučen ne le vsak naš trgovec, marveč tudi vsakdo, ki rad je dober bel kruh. Bogastvo v Vojvodini je predvsem v pšenici in k-ruzi, poleg tega pa še v neštetihi drugih proizvodih poljedstva in živinoreje. Tudi precej industrije imajo vojvodinska mesta.

Le v dveh stvarih je Vojvodina ravna: nima prav nič gozda in prav nič rud. Ne le les za stavbe in industrijo, marveč celo drva mora uvažati največ iz Bosne. Glede premogeti je za Vojvodino zelo neugodno, da je pripadel vzhodni Banat, kjer se nahajajo izdatni in dobri premogovniki. Romuniji, Pečuju z istotako zelo dobrim in obilnim premogom pa ostal Madžarski. V kratkem baje prepustimo Pečuju Madžarom, toda oddajati nam bodo morali tudi znanprej znaten delež pečuj-
ske premogovne produkcije. Premog je v Vojvodini v obilni meri potreben poleg železnice tudi za paroplovbo po tankajšnjih vodnih cestah in tudi za velike hidrotehnične naprave, s katerimi se svet ob Donavi in Tisi obvaruje pred poplavi, s tem, da v času nevarnosti velikanske sesalke dvigajo vodo in jo odvajajo.

Vojvodina nudi ne le za nas Slovence, marveč tudi za Jugoslovane iz ostalih pokrajin zelo veliko nenavadnega in posebnega. Odlikuje se izm-
vseh naših pokrajin po največji narodnostni pomešanosti; narodno manjšine zavzemajo tu tako velik odstotek, ka-

Kor nikjer drugod v naši državi. Nemec je okroglo 23%, celokupnega prebivalstva, ravno toliko pa Madžarov, torej vsakih nekaj nad 300.000; poleg tega pa še 6%, to je okrog 80.000 Romunov. Jugoslovanci z ostalimi Slovanci, predvsem Slovaki, je 47%, to je 633.000, torej nekoliko manj ko polovica. Relativna večina je v tej deželi, kjer si absolutne premoči ne more lastiti nobena narodnost, daleko na naši strani in s tem je opravičena naša posest.

Če potujete po Bački se ne morete načuditi, da je cela prostrana ravan poseta s posameznimi kmetijami. Kamor seže oko, povsod se belijo osamljene hiše z gospodarskimi poslopji, vsaka kmetija od sosedne oddaljena po par minut. To so salaši. V Vojvodini so namreč vasi ogromne velikosti; izpolni par tisoč ljudi ne broji nobena. Ker na ima tamkaj vsak posestnik razmeroma veliko posestvo, je nemogoče, da bi se vsak dan vozil ven na polje na delo. Zato se vsak kmetovalec na spomlad poda s celo družino in s svojo živino venkaj na svojo kmetijo, v polje, ležeča sredi njiv in travnikov.

Politični odmevi

Prekmurje

Te dni sta minuli dve leti, odkar je naša vojska zasedla Prekmurje. Naše ljudstvo je bilo rešeno boljševiške strahovlade, ki je takrat gospodarila na Madžarskem in Prekmurci so nad vse navdušeno sprejeli jugoslovansko armado, ki jim je prinesla svobodo.

Zasedbo Prekmurja se je končala trdovratna borba nam v prilog, ki je preje dosegla več peripetij in ki se je splošno razvijala zelo nam v škodo. Veliko zaslug so si za to pridobili seveda zopet naši dobri prijatelji Italijani.

Tudi pri Prekmurju bi se skoraj maseevalo dejstvo, da ga nismo pravčasno zasedli, oziroma da se nam je prva akcija ponesrečila. Če bi imeli mi to pokrajino v rokah, ko se je pričelo razpravljati o nji na mirovni konferenci v Parizu, bi bila borba za njo dosti lažja. Tudi naša Koroška bi kljub italijanskim intrigam veliko ugodnejše odrezala, da smo jo zasedli brž po prevratu v onih dneh, ko so Beljanci in Celovčani naše čete naravnost prikačovali. Ali pustimo rekrutacije in si le zapomnimo moralo, ki iz teh dvostev sledi: Kar imaš v rokah, veliko lažje braniš in ohranjaš, kot pa ono, kar je odvisno šele od tretjega.

Prekmurje je bilo na konferenci v Parizu marca 1919 za nas popolnoma izgubljeno. Takrat se je med antanto pojavila misel, da bi bila Drava najboljše severna meja naše države tudi v Baranji. Ali italijansko nasprotstvo napram nam se še ni zadovoljilo povsod z Dravo. Na Koroškem bi namreč imela naša meja Dravo zapustiti in teči po Karavankah. O Prekmurju se sploh ni dalo govoriti, ker ne leži samo severno od Drave, temveč celo severno od Mure in sega skoraj do višine Gradca. Vrh tega pa antantini eksperti sploh Slovencev v zapadni Ogrski niso mogli in niso znali najti. Madžarska statistika namreč Slovencev v svojih zadnjih publikacijah sploh ni izkazovala, temveč jih je štela med »druge« skupno s cigani.

Položaj je bil silno kritičen in to tembolj, ker so Italijani zavzemali — kot sodniki — skrajno sovražno stališče napram našim upravičenim zahtevam. Da ni bila njihova namena (Drava in Karavanke kot meja) samo nepoznanje razmer, nam najbolj drastično priča pasus, ki je določeval mejo na

ki jih lahko potemtakem obdeluje celo složneje nego naš kmet v Sloveniji. Tu zunaj na »salaši« ostane celo leto, v vas se vrača le za praznike in za slimo.

To, kar smo povedali o vaseh, velja s malo izjemo tudi za mesta. Kajti vojvodinska mesta so povečini le velikanske vasi; ogromna večina njih prebivalcev se peča s kmetijstvom in odhaja čez poletje istotako na salaši. Pravega meščanstva je največ v Novem Sadu in Subotici.

H koncu še glede Subotice nekaj. To mesto ima glasom najnovejšega šteta 118.000 prebivalcev. Ker smo našli v Beogradu 110.000, v Zagrebu pa 108.000 ljudi, bi bilo to naše največje mesto. Pa vendar ni. kajti navadno naša mesta, tako tudi Beograd, ne štejejo predmestij, ki ne tvorijo upravne enote z njimi; v nasprotju s tem pa se šteje k Subotici zelo široka okolica, tako da odpada velik del njenega prebivalstva dejansko na okolico. Leta 1910. n. pr. jih je bilo od 94.000 prebivalcev pravih meščanov le 58.000. Subotica je tedaj pravzaprav naše tretje mesto po velikosti.

Karavankah. V tem načrtu se je namreč govorilo o bodoči meji, ki naj se strinja z dosedanjjo deželno mejo, razven na Ljubelju, kjer naj teče 2 km južneje, namreč čez Begunjsko. Na ta način bi meli Nemci Ljubelj popolnoma v svojih rokah.

Naša delegacija in njena etnografska sekcija je zastavila vse sile, da je informirala mnenje za naše zahteve. Šlo je z veliko težavo, saj je še znano, kako so se Italijani v Mariboru zadržali napram Nemcem in jih bodrili z obljubami, da ne bo Maribor nikdar jugoslovanski.

Polagoma se je posrežilo potisniti našo mejo do Mure, ali Prekmurje je bilo še vedno izven naše bodoče granice. Šele koncem maja 1919, tik pred predajo prvega dela mirovnih pogojev Nemski Avstriji, se je vprašanje Prekmurja preokrenilo nam v prilog, ali še vedno je pretila silna nevarnost.

Dne 30. maja je napravila naša delegacija novo demaršo glede Prekmurja in tedaj se je končno odločilo, da pripade ta deželica nam. Dobili bi jo pa v posest šele takrat, ko bi stopila v veljavo mirovna pogodba z Madžarsko, ki takrat še sestavljena ni bila. Kot vidimo sedaj, bi morali naši Prekmurci čakati dobre dve leti, da bi bili rešeni madžarskega tiranstva, kajti ta pogodba stopa v veljavo šele sedaj. Zato je naša delegacija v Parizu delala z vso silo na to, da lahko pripoznano ozemlje takoj zasedemo. Končno je konferenca dne 1. avgusta 1919 našim zahtevam ugodila in kmalu na to je bilo Prekmurje osvobojeno.

V našo državo niso prišli vsi Prekmurci. One občine, ki segajo do Rabe in Monostra, ostanejo nadalje še pod Madžarsko, kajti meja teče po razvodnici med Muro in Rabo. Teh Slovencev je nekaj tisoč. Vendar je ogromna večina Prekmurcev prišla v našo kraljevino in ob dvestotici izražamo željo in nado, da se sedaj z vso vnamo prične delati za ugodnejše zveze z našimi kraji in omogoči Prekmurju njega gospodarski razvoj.

Albanija

Naše razmerje do Albanije je še neurejeno. Napetost na meji traja neprestano. Toda ne le to; Albanci napadajo našo državno ozemlje, prihajajoč z onstran meja. Med drugimi državami velja podoben slučaj kot kršenje med-

narodni določbi, ki se poravnava po vseh pravih diplomatske vpljivosti. Seveda moramo pristaviti, da se taki slučaj skoraj ne dogajajo, ali pa kvečjem v najneznatnejši meri. Pri nas pa se dogajajo celo zelo pogostem, tako da moramo trajno vzdrževati vojaški kordon ob meji in od časa do časa si sami poiskati pravice tudi onstran meje.

Vzrok vsemu temu leži v neveličnosti Albancev in v neorganiziranosti države. Za nas so te zadeve skrajno neoprijetne in drage, zato si iskreno želimo, da bi se razmerje med nami in Albanijo uredilo. Ker vidimo glavni vir zla v notranjem stanju Albanije, je za nas prvovrstne važnosti vprašanje, kako se bo v bodoče razvijala ta država in če je verjetni v njen obetani ter razvoj.

O neenotnosti, needinosti in nekulturnosti dežele ni dvomiti, saj se moramo vsak dan pripraviti o vseh teh vprašanjih. Toda vendar ugovarjamo onim, ki bi hoteli Albanijo radi tega bagatelizirati. Uživeti se moramo vedno v stanje razvoja. Ne pozabimo, da se vsi »mladi« evropski narodi že pred sto leti nahajali na neprimerno nižji stopnji svojega razvoja, nego danes. To se pravi, takrat so šele začeli živeti svoje narodno življenje, so šele postajali narod in kulturni. Starejši narodi so s pomilovanjem in preziranjem gledali nanje, na nekulturne barbare. A kljub vsem zaprekanom so se iz poznatih početkov, iz »nekulturnosti« razvili narodi do znatne sodobne stopnje, povečini celo do svojih narodnih držav.

Res, da so Albanci, ki so se v večji meri kakor katerikoli drugi narod na Balkanu, navzeli turškega vpliva, po svoji neomaknosti in vsestranski zaostalosti daleč za onimi narodi pred sto leti, saj predstavljajo vsekakor najnekulturnejše ljudstvo Evrope. Vendar ne smemo zapirati oči nad dejstvom, da je že dokaj mladih inteligentnih Albancev, izšolanih na evropskih učiliščih, ki so trdno zavzeti za to, da se prosveta razširi v Albaniji in ki hočejo, da doživi tudi albanski »narod« svoj narodni prepored. Število takih pa se bo ne dvomno stalno večalo.

Zapreke, s katerimi se imajo boriti navedene kulturne in narodne težnje, so velike. Pri tem igra poleg jezikovne raznolikosti — saj Geg s severa skoro ne razume Toska z juga —, posebej važno vlogo razlika po konfesijah. Razne konfesije, muslimanska, ki ima med približno tretjinsko večino, katoliška na severu in pravoslavna na jugu, se črte med seboj. Zlasti usodno pa je, da je s konfesijami združen tudi različni politični vpliv. Pravoslavni Albanci na jugu na primer so v mnogih krajih še povsem pogrešeni, tako da ne marajo ostalih Albancev ničesar slišati in ne žele združiti z Grki; mnogo takih grško orjentiranih Albancev je Grčija dobila v svojo državo. Muslimani bi radi nazaj Turčijo in njene lepe karjere, katoliški naposed so bili avstrijski protežiranci in učenci.

Z navedenim pa seveda nismo rekli, da ni izključeno, da albanske skupnosti vendarle ne podležejo tem raznolikim oviram. Ako se n. pr. Albanija politično razcepi in pripade raznim državam, tedaj bi bilo zelo mogoče, da se ves albanski narodni prepored oemogoči in da ostanejo Albanci le narodni rudiment kakor so Baski v Pirenejih, kavkaški rodovi v Kavkazu in drugi.

Drugo poglavje je namreč, kako se bo Albanija sporazumela s sosedji in kako bo v tem oziru njena bodočnost. Mi Jugoslovani smo v tem oziru med prvimi zainteresiranimi.

čku Vanje. Vanja je se — ne da dvignil glavo — mnogokrat prekril in nekaj neslišno šepetal. Kaj je molil?

Ko je prišel Vanja zjutraj na dan pogreba — kot običajno — voščiti mami dobro jutro, je ležal pri njenih nogah velik venec, zelo krasen venec iz palmovih vejic, ovitih z rdečimi trakom. Morda ga je prinesel angelj iz nebes, katerega je poslal Jezus Kristus?

— Kdo je to dal mami? ... ti?
— Kaj, golobček?
— Venec. Kdo ga je položil?
— Dijaki, Aljoševi tovariši.
— Ali ljubijo našo mamico?
— Ljubijo.
— Dijaki?

Tega jutra je stal na ulici pri vratih črn pogrebni voz s srebrnimi križi in čopiči in konji so bili tudi črni: ušesa molijo kvišku prav kakor njegovi! In kočijaži so bili črni... In zelo mnogo policajev je bilo. Kaj hočejo? Zopet so prišli! Eden — bil je imeniten in imel je črne brke — je šel v sobo in se dolgo prepiral s teto Sašo. Spočetka sta se kregala tiho, a potem je šla teta in pričela smenati z maminoga venca rdeči trak!... Joče in snemlje!... — Ne smeš, teta, sneti! Ne bo lep!

— Ne pustijo, golobček...
— Kaj se vikaš? Ne smeš!
— Moram, golobček...

Vanja je spoznal, da ne pusti tisti s črnimi brki. »Prokleti!« je šepetal in najraje bi bil povzročil tistemu s črnimi brki hude bolečine.

V cerkvi je bil Vanja ves čas mračen, resen in ni jokal. Kadar je prišel čas ločitve, je poljubil mamo trikrat na čelo in ji nekaj pošepetal — kaj, ni nihče razumel. Šele kadar so pokrili mamo v krsti s pokrovom in pričeli zabijati žeblice, je Vanja zaplakal in zakričal:

— Mamica! Zakaj si umrla?
Hudo je bilo prvo noč brez mame. Vanja ni mogel spati. Neprenehoma se mu je zdelo, da čita v salonu nuna ali da se mama bliža posteljici, da bi ga poljubila in mu lepo podvila odelo pod noge. Zadrmlje, a takoj odpre oči. In že se spomni, da ni maminice v salonu in da ne pojde jutri zjutraj k nji, da bi ji voščil dobro jutro in ko se spomni tega, se zarije z obrazom v podglavje in zaplače.

— Mamica! Zakaj si umrla?
A iz četa tam gori je zrl kakor poprej »Beže oko«... Vanja se dviga na komolce, obrača glavo k plam-
— in požira solze in tiho očita:
— Ne ljubim me! Aj-aj! Kak si!...

Naclo beži čas — črna ptica človeškega življenja. Beži, ne da bi se ustavila ne podnevi ne ponoči in odnaša človeka s seboj k temnemu horizontu, kjer se valijo žalostni oblaki, brez barv, brez valečih zagonetnih globlin, temni, otožni, strašni oblaki, s katerimi prihaja istočasno črna noč nebitja.

Odnesla je črna ptica očeta, odnesla je mater, odnesla je Aljošo... Ko ti je petnajst let, se ti zdi, da leži vse življenje pred teboj, in ne opaziš s kako brzino beži črna ptica tvjega življenja. Ko ti je petnajst let, se ti ne ljubi okreniti se in pogledati nazaj.

Deček, zakaj si tako mračen, tako zamišljen in se tako poredkoma smeješ?... Moraš biti vesel, radovati se življenju in z zaupanjem upreti jasne oči življenju nasproti... S smehljajem na rožnatih licih moraš stati na pragu življenja... Saj je vendar tako krasno!

Vse mine, se pozabi, a teh par dni prežitega življenja — nikdar! Nikdar! do same smrti ne, pa najsi bo smrt daleč ali blizu... Neznana železna roka je zapisala te dneve z neozdravljivimi ranami v spomin in v srce.

Minulo je deset let, celih deset let. A rane srca se niso zacelile. Niso se zacelile! Pogostoma, sedeč pri knjigi v pozni noči, ves zatopljen v tuje življenje ljudi, ki jih je ustvaril pesnik, neha Vanja nenadoma čitati. Kot da se neki Nevidni dotika njegovega srca in ga prosi, naj se nečesa spomni... Počasno bitje čemerne

starinske ure, lučka, goreča v kotu pred ikono, previdni koraki in šepet v drugi sobi, glasno čitanje v salonu, zaspano otroško jecjanje — morda se vi vlečujete v Nevidnega, ki trka na srce in govori brez besed: »spomni se!« In nenadoma se rodi nemir v duši in izgine vse, kar je v njej sezidal pesnik-čarovnik... Izgine krasna fata morgana in namesto nje vstane teh par dni lastnega življenja... S takimi groznimi podrobnostmi... Kakor da se je vse to vršilo ne pred desetimi leti, marveč šele pred desetimi dnevi... Zakaj prinaša bitje čemerne ure rakev s seboj, goreče sveče, črni pogrebni voz s srebrnimi čopiči? Zakaj trepečeš prestrašeno ob šepetu in previdnih korakih v sosednji sobi in se ti duša polni z občutkom neodvratne nesreče? Zakaj oživlja zaspano otroško jecjanje sinjo sobo, cinkaste vojake, postelico z rešetko, rdeči plamenček in krotko obliče Spasitelja z blagosloviljočo roko?

Treba je le, da zamisliš, in že se ti zdi, da živiš v tistem stanovanju s temnimi hodniki, kjer so vrata z odlomljeno kljuko, slišiš stokanje matere, vidiš njeno belo roko z dolgimi, te kima, onemoglimi prsti, vidiš Aljošev lrbet in kako on popravlja z roko pramene las, ki so se usuli z glave.

In zaskelijo te rane v srcu, ki jih je zadala neznana železna roka, in

dve solzi kaneta na odprto knjigo, katera te je še ravnokar silila, da se smeješ od zanosu in radosti, s katerimi ti je napolnila dušo duša drugega človeka.

Sunkoma plane Vanja s sedeža, strese z glavo in hodi dolgo semtertja po mali sobi. Hodi in se prepušča mučnim spominom na mamo in na Aljošo in vedno silneje trga krvaveče rane srca...

S stene gledata na Vanjo dva portreta v črnih okvirjih in kadar se ozre na njiju, se zdi, da mu gledata in onadva pozorno in izprašujoče v črnih okvirjev naravnost v oči... Kot da ugrabljeta, kaj premišljuje ti mračni dečki in kot da že davno vesta, kaj se mora zgoditi v bodočnosti...

— Mili moji! Šepeče Vanja in v njegovem šepetu je toliko nežnost in osamljene bridkosti, da oživijo portreta: zdi se, da i njima brljajo očeh krotki plameni, vsebujoči odgovor.

Portreta sta oživela!
In v polumraku se zdi, da postaja dobri obraz Aljoše strog, skoro surov, a obraz matere odseva vso globino prežitega gorja...

Tiho pretaka Vanja vroče solze in strmi, nepremično v molčeč portreta, kot da hoče razrešiti tajnost njihju večnega molčanja...

Glede predstoječe konference v Washingtonu javljajo, da misli Japonska sprožiti vprašanje naseljevanja Japoncev v zapadni Ameriki. To je eno najkrajših vprašanj svetovne politike, ker načena veliki problem premoči na vodah in obalah Tihega oceana, v katerem so angažovane glavne svetovne velisile. Vselej tega in ker je reševanje tega vprašanja zelo delikatno, zelo dvomno, da bi bilo na gorenjem poročilu kaj resnice in da bi se sedaj prišlo do takih pogajanj.

Vprašanje naseljevanja Japoncev na zapadni ameriki obali je ena najbolj perečih japonskih notranjih zadev, od katere sročnega rezultata je odvisen v nemali meri notranji mir in procvit države vzhajajočega solca. Kajti vedeti moramo, da je Japonska ena najgostejše naslednjih držav na svetu, kljub temu da je domala vsa dežela gorata in hribovita. Na razmeroma malom ozemlju japonskih otokov biva že precej nad 50 milijonov ljudi; na vsem teritoriju, ki spada pod japonsko oblast, pa so našli po zadnjem štetju menda 74 milijonov prebivalcev. V zadnjih desetletjih je začela zapirati Japonska svojo lastno industrijo, da se s tem osamosvoji od zunanjega uvoza in pa da preskrbi pregostemu prebivalstvu zaslužek doma. Ali vse to kljub kolosalnemu gospodarskemu napredku ne zadostuje; na tisoče in tisoče Japoncev tišči z doma in si hoče za vsako ceno iskati zaslužka in obstanka na tujem.

Toda kje? To je vprašanje, pred katerim obstajajo japonski izseljenci. Kitajska, nad katero je dosegla Japonska po zmagi nad Rusijo precejšnjo oblast, je sama tako gosto obljubena, da istotako sili svoje ljudi v tujino. Tu morejo Japonci izrabljati deželo le kot kapitalisti, izkoriščajoč ogromna prirodna bogastva velike republike. — Na oni strani leži Amerika, ki ima ravno zapadne predele že zelo redko poseljene in v vrh tega predele, katerih podnebne razmere so japonskim slične, kar je vsekakor ugodnost prve vrste.

In res so Japonci začeli trumoma prihajati v zapadne države severnoameriške Unije. Ker pa so bili silno skromni, zadovoljni z najslabšo hrano, zato pa tudi z najmanjšo plačo, so postali tako občutna konkurenca domačin oziroma evropskim delavcem, da se je vse vzdrgilo zoper nje. Naposled so napravili v teh državah izjemen zakon, ki prepoveduje Japoncem priseljevati se na ameriški teritorij. S tem so bili Japonci označeni kot manjvreden živelj, kar je povzročilo veliko mržnjo med njimi in Amerikanci. Ta mržnja je ustvarila poleg drugih vzrokov največjo napetost med Unijo in Japonsko. Isto velja o prostornem otočju Filipinov, ki leži južno od Japonske, Tokiu takorekoč pred nosom in ki bi bili mikadovim podanikom še pripravnejši teren za naseljevanje. Tudi tu sede Amerikanci in branijo Japoncem dostop v izvoljeno deželo.

Ako bi tedaj stavili Japonci zahtevo, da se te izjemne določbe glede japonskega priseljevanja ukinejo, bi zadeli na eno najbolj ranljivih točk svetovne politike. Amerikanci se jim pač ne bodo udali, zlasti ker imajo v tem pogledu svojega naravnega zaveznika v — Angležih.

Anglija ima v svojem dominijonu Avstraliji prav slične razmere, kakor Unija v svojem zapadnem primorju. Tudi Avstralija z Zelandijo je še redko posejana dežela, ki bi lahko preredila še milijone priseljenkov. Toda tudi tam ne marajo ljudi rumenega plemena in jih odganjajo prav tako poniževalno in brezobzirno. Kajti v Avstraliji se japonske ekspanzije ne boje nič manj ko v San Francisku in Washingtonu, in če se v poslednji dobi Unija in Anglija vedno bolj zblizujeta, igrajo pri tem tudi oziroma Japonsko znatno, ako ne odločilno ulogo.

Japonske želje po reviziji določb naseljeniškega zakona se tedaj očitno še dolgo ne bodo izpolnile, prav gotovo pa ne na predstoječi konferenci v Washingtonu.

KRALJICA KANIBALOV.

To je mala Američanka Ethel Hobbs, hči polkovnika Hobbsa. Prišla je na šuden način do »prestola«. Polkovnik Hobbs je bil l. 1890 na pomorskem potovanju. Ladja, s katero se je vozil, se je potopila, on pa se je slučajno rešil in prišel na neki hebridski otok, na katerem so prebivali ljudje-roj-kanibali.

Na njegovo srečo so ga smatrali kanibali za šibo božjo in so ga proglasili za svojega kralja. Hobbs je ta položaj takoj izkoristil. Bojeval se je neprestano s soslednim kanibaliskim plemenom in sicer iz nujne potrebe, ker bi ga gotovo požrli, ako ne bi zmagal. Kmalu pa je Hobbs odvalil svoje »državljan« grde navede zavijanja človeškega mesa in tako žive sedaj mirno tudi brez tega.

Hobbs se je kmalu naveličal kraljevati in se je vrnil v svojo domovino. Ostavil pa je na otoku svojo hčerko, ki je postala za njim kraljica. Baje pa se ona že v kratkem poroči z nekim Amerikancem in odide potem na potovanje v »svojo domovino«. Naj pazi mladi par, da se ljudje-rojci zopet ne spozabljol!

Vpliv barometra na politiko

Kadarkoli pride do kritičnega položaja v zunanji ali notranji politiki, se navadno vsi pritožujejo nad »slabim vremenom v višjih sferah.« In res je v teh besedah zelo mnogo resnice. Vsek razumnejši človek se je mogel že večkrat prepričati, da vreme močno vpliva tudi na politiko v državi. Znano je, da oni, ki bolehalo na revmatizmu, protinu, na živcih, čutijo vsako izpremembo vremena. Zdravnik dr. Lomer je poznal nekega kmeta, ki je po jakosti svojega glavobola mogel vedno točno pogoditi, kako vreme bo: ali dež, sneg, neurje ali burja. Ravnotako občutljivi za izpremembo vremena so božjastni ljudje. Dogaja pa se čisto, da tudi popolnoma zdravi ljudje čutijo izpremembo vremena. Podnebje nedvomno vpliva na vsakega. Oni, ki potujejo po zemeljskih tečajih, pripovedujejo redno o »polarni nervoznosti.«

Pa ne samo izpremembe vremena, ampak tudi razne druge pojave na zemeljski obli more že v naprej slutiti človek, kakor tudi žival. Znano je na primer, da so večkrat ljudje že v naprej slutili potres, še prav posebno pa psi. Tako so v Messini pred katastrofalnim potresom psi silno tulili in lajali in je bila radi tega izdana naredba, da se morajo vsi psi pobiti. Prav tako so ljudje pred potresom v Lizboni leta 1755. čutili vrtoglavost, bolečine v glavi in trganje po telesu.

Globlji razlogi teh prememb na človeškem organizmu niso znani. Mogoče so ti pojavi v zvezi z električno napetostjo v zraku, mogoče tudi z zračnimi strujami. Natančno pa razlogov nikdo ne more ustanoviti. Vsekakor je to zagonetno dejstvo, posebno ako vzamemo v obzir različne politične izpremembe in izpremembe v vremenu.

Dr. Lomer je dolgo časa študiral sistematski politični položaj v Nemčiji in je prišel do prepričanja, da je bil političen položaj vedno zapleten takrat, kadar je vladala dolgotrajna vročina. Iste pojave je opaziti tudi, kadar barometer konstantno in naglo pada. Za časa sklenitve versajskega mira, ki je bil za Nemčijo tako porazen, je barometer padel isto se je zgodilo ob Klapovem prevratnem poizkusu. V splošnem je barometer dosti dobro merilo za izpremembo političnih prilik v državi.

Kako naj si tolmačimo to vplivanje vremena na politiko? Da bi vreme delalo politiko in vplivalo na odgovorne politike, da morajo delati pod njegovim pritiskom in na njegov ukaz, to je skoraj neverjetno. Razlog mora tičati globlje, ker gre za predispozicije za bodoče dogodke. Zato gotovo ne bomo pogrešali, ako zagovarjamo skupni razlog, ki stoji tako za izpremembami vremena, kakor za razpoloženjem ljudi. Oba pojava sta manifestacija psihokozmiškega principa, ki premika ljudi in stvari kakor figure na šahovskem polju. To je samo dejstvo, ki poučuje človeka, da se ne sme dvigati nad svet in se proglašati za središče sveta. Nedvomno je za nami nekaj, kar narekuje našo voljo.

Teorije dr. Lomerja morda niso povsem točne, vendar pa se more vsakdo malo z njimi pozabavati. Zasluduje naj pridno vse politične dogodke in bo prišel čisto do prepričanja, da barometer, ki kaže nagle izpremembe vremena, kaže istočasno tudi nagle izpremembe v politiki. Vsekakor je dejstvo, da je silna in nepričakovana vročina v naših krajih, prinesla tudi nepričakovane dogodke v naši domovini in posebno v naši notranji politiki. To pot torej »politični barometer« ni lagal. Da bi se pa morda kdo na politični barometer preveč zanašal, to mu odločno odsvetujemo!

Švicarska čokolada — svetovno vprašanje

Poleg številnih drugih problemov je spravila ruska komunistična revolucija na dnevni red tudi strašno vprašanje — švicarske čokolade in dokazala s tem vsestransko zanimanje za vsa vprašanja. Vse se sprašuje: Kako stoji Lenin napram čokoladi? Zakaj? Kako prihaja rdeči apostel v zvezo s čokolado?

Evo, kako! Glasovita švicarska tvornica čokolade »Peter, Cailler, Kohler« je prepovedala svojim delavcem pravico združenja v sindikate. Odklanja tudi z vso odločnostjo pogajanja z onimi delavci, ki jim je tretja internacionala alfa in omega na svetu. Delavci, ki hočejo še ostati v tvornici čokolade, se morajo izbrisati iz sindikalne organizacije. Kadar gre za dobavljanje delavskih medz, tedaj dovolijo lastniki povisek samo onim delavcem, ki so nasprotniki kolektivnih pogodb.

Delavcem je torej ostalo samo eno: da bojkotirajo to kapitalistično podjetje. Mednarodna delavska zveza je izdala komunique, v katerem pozivlja delavstvo celega sveta, naj ne je Caillerjeve čokolade. Tvornica izplačuje vsako leto velike dividende. Samo l. 1917. je imela pri glavnici 85 milijonov frankov nič manj kakor 7.700.000 frankov čistega dobička.

Naravno in upravičeno je torej, da so delavci, ki so videli, kako uspeva podjetje, zahtevali povišanje mezde in si v dosednjem namenu ustanovili sindikat. Toda radi tega jih je tvornica odpustila. In tako je prišlo, da je delavcem sedaj propovedano zavijanje Caillerjeve čokolade. Pa to še ni vse. Rusija sedaj gladije. Sam Lenin se je obrnil na ves kapitalistični svet s prošnjo za nujno pomoč. Prošnjo je prejela tudi imenovana švicarska tvornica. Tvornica je odgovorila, da ne more poslati v Rusijo čokolade, ker zahtevajo delavci po nalogu tretje internacionalne naravnost nemogoče stvari in je bila tvornica prisiljena, da znatno omeji svoj obrat.

Sedaj prihaja najlepši Lenin je interveniral po svojih agentih, naj se delavci v interesu Rusije lotijo dela, ne ozirajo se na plače in organizacije. Toda delavci ne verujejo, da bi bila Leninu čokolada tvornice Cailler, Kohler in Peter bolj pri srcu, kakor pa oni in se zato upirajo. Afera prihaja ravno te dni do vrhunca. Mnogi delavci so pripravljani, da se v interesu Rusije in v lastno korist vrnejo na delo, drugi zopet ne. Vsekakor pa bo afera v kratkem rešena.

Za delavce, ki ne verujejo v Leninovo intervencijo, je napisal časopis »Suisse« sledečo informacijo iz privatnega življenja ruskega diktatorja: »Dokler je Lenin kot siromašen socialist živel v Curihu, je stalno večerjal Caillerjevo čokolado.« Z ozirom na to informacijo so baje delavci sklenili, da skličejo konferenco in se končno odločijo, ali se vrnejo na delo in pomnože produkcijo čokolade, ali pa ne. Oni se bodo vsekakor odločili za čokolado, kakor se je Lenin — to je izven dvoma.

VINOGRADNIK IN OSEL.

Pašiški listi poročajo sledečo zanimivo zgodbo: Neki vinogradnik v Dugny na Francoskem je imel osla, ki se ni hotel premakniti z mesta. Kakor oni osel v basni, je ostal veren svojim oslovskim nagonom in je bil do skrajnosti trdoglav, a ne neumen. Ko ga vinogradnik kljub vsemu pretepanju ni mogel premakniti z mesta, je stopil pred njega in prišel razmišljati, kaj naj napravi. V trenutku, ko je dal roke križem, ga je razjarjeni osel takozgrudil, da se je vinogradnik nezavesten zgrudil na tla. Nato je še pokleknil nanj in ga neumisljeno obdeloval, dokler ga niso iz mučnega položaja rešili sosede. Morda je imel Ezop prav, ko je rekel: Bodite dobri z živalmi, kajti one vedo dobro, kako se bodo maščevali.

Odločilna tekma za prvenstvo Slovenije v nogometu. Prvenstvena tekma med ljubljansko Ilirijo in celjskimi Atletiki na praznik 15. t. m. odloči, komu pripade prvenstvo v nogometu Slovenije. Dosedanja neoporečni prvak je bila Ilirija. Do letošnje pomladi je nadkriljevala ostale klube Slovenije v tem, da je edina od vseh igrala povsem moderen nogomet, zgrajen na gotovem napadalnem sistemu. Letos so se priučili modernemu sistemu tudi drugi klubi, v prvi vrsti celjski Atletiki. Ker Ilirija ni napredovala v enaki meri kot nekateri drugi klubi, so jo ravno Atletiki toliko dohiteli, da bi ji bili 17. 7. že skoro iztrgali prvenstvo. Igrali so z Ilirijo neodločno 4:4. — 15. t. m. se veslej tega tekma ponovi. Oba kluba bosta napela vse svoje moči, da si priborita prvo mesto podsava. Pričakovati je torej težke in napete igre, v kateri bodo morali biti na mestu vsi igralci, zlasti pa sodnik. Funkcijo sodnika je poveril podsavez por. V. Suputu iz Maribora. — Igra se bo pričela ob tričetrti na 18. uro.

DAMA S TISOČ TOALETAMI.

V Pariz je prišla gospa Smith Wilkinson iz Nothingama; vzbudila je vsled svojih mnogostevilnih toalet splošno pozornost. Nazvali so jo radi tega »dama s tisoč toaletami«. Seveda jih nima ravno tisoč, gotovo pa par sto. V 49 dneh, kar se je mudila v Parizu, se je vsak dan po parkrat preoblekla in imela na sebi vedno novo toaleto najmodnejšega kroja.

Zanimiva je zgodovina te dame. Ona ni več mlada. Premoženje si je pridobila kot lastnica velikega hotela. Skoro ves dohodek je porabila za obleke. Sama stoji 46. njen tretji mož pa komaj 24 let. Poleg njenih toalet je vredno omeniti tudi njene klobuke. Tako ima na enem glave trih različnih in peroti 12 takih ptic. Samo en tak klobuk je vreden nad 100.000 frankov. Vrh tega ima ta čudna dama zob, čegar krona je velik diamant. Da bo vse »elegančno«, se kopije biva lastnica hotela v zlati kadi. Kaj hočemol Kaj takega si Amerikanci danes v zlati dolarski dobi pač lahko privoščijo.

VSEUČILSKI PROFITOR KOT PLAČJATOR.

Na poznanskem vseučilišču se dogajajo čudne stvari. Profesorji so tako ambiciozni, da izdajajo tuje knjige pod svojim imenom. Tako je prišel neki dijak k dekani in mu predložil dve knjigi. Ena je bila delo vseučiliškega profesorja dr. B., druga pa nemški original. Profesor je bil po tej konstataciji takoj odpuščen iz službe, afera sama pa je bila izročena akademskemu senatu.

3. — 12. septembra 1921

Pomen semnja za Ljubljano

Mnogi naši meščani se komaj zavedajo velikih koristi in ogromnega pomena velikega vzorčnega semnja za celo narodno gospodarstvo. Za detaljnega trgovca, gostilničarja, hotelirja, kavarnarja, rokodelca, mesarja itd. bo imel semenj temvečji uspeh, čim več ljudi iz otalih delov države in tujcev iz sosednih držav bo posetilo semenj. Niž manj važna za trgovca in obrtnika ni prilika, ki se mu nudi da se seznani s sodržavljani Hrvatske in Srbije, s trgovci in industriji domačih in tujih gospodarskih ozemelj.

Prižakovanje številnih gostov naj oživi priprave po trgovinah in obrtnih v mestu. Vsakdo naj se potruji, opremi svoj prodajalni lokal na najlepši način, naj razstavi v izlozih svoje najboljše blago, naj povzdigne propagando in pomnoži reklamo za svojo firmo, tako da bodo tudi taki obrtniki, ki ne spadajo neposredno k trgovini kakor nekateri zgoraj našteti obrtniki, nadalje reklamna in plakatirska obrt, spedičije, prometni in finančni inštituti pridobili na živahnosti in medsebojnih semenskih zvezah.

Razumljivo je torej, da so naši številni detaljni trgovci in obrtniki v lastnem interesu dolžni z vsemi svojimi razpoložljivimi močmi podpirati akcijo ljubljanskega vzorčnega semnja. Mnenja, da obstajajo med detaljno trgovino in vzorčnim semnjem nasprotja, so popolnoma napačna. Bodočnost ljubljanskega mesta leži v številnih, od vseh strani dobro obiskanih semnjih, ki bodo dali stotero koristi vsem slojem, zaposlovali nove moči, dvignili industrijo in trgovino domače zemlje in na ta način vsaj za doglešno dobo kompenzirali izgubo Trsta in Reke.

Nazvlic tem velikim ciljem vzorčnih semenj vladna med našim meščanstvom vse premalo zanimanja za veliko jeSENSKO prireditve. Kako naj zahtevamo številno udeležbo od Zagreba, Beograda, Skoplja in Novega Sada, ki gledajo čisto upravičeno na prireditev edino s stališča lastne koristi?

Tem večjo pohvalo zasluži naša tobančna uprava, ki se je odločila dati v promet za semenske dni posebno dobro vrsto egiptovskih cigaret z zlatim napisom v ovojih po 150 komadov in po enaki ceni kakor sedanja kvaliteta.

Tem zgledu naj bi sledila tudi ostala državna in privatna podjetja, ki naj priredijo za semenj kakšno posebnost in povečajo na ta način privlačnost semenske prireditve.

Poljedelski oddelek

V naši državi je kultura polja v toliki meri razvita, da živi od nje pretežno del prebivalstva. Velike količine pridelkov, ki se ne konzumirajo doma, se izvažajo v razne dežele. Na drugi strani zopet potrebuje naš kmet različnih poljedelskih strojev, orodja in drugih potrebščin, ki mu jih nudi domača in inozemska industrija. Radi tega bodo na velikem vzorčnem semnju v Ljubljani zastopane poleg poljedelskih industrij in trgovine s poljedelskimi pridelki v posebnem oddelku različni predmeti, ki služijo poljedelcu pri obdelovanju njegovega polja, vinogradov, travnikov, sadnih vrtov itd. Razstavljeni bodo vsakovrstni stroji: mlatiline, čistilnice za žito, stroji za sejanje in za košnjo, vsakovrstne črpalke, garniture za mlino, različno poljedelsko roditve kakor motike, lopate in drugo. V obratu bo tudi dvojica motornih plugov.

Radi tega upravičeno pričakujemo poseta semnja veleposelstnikov, srednjih in manjših kmetov iz vseh delov naše domovine; nudila se jim bo prilika nakupiti si najboljše, najtrpežnejšega in cenenejšega poljedelskega orodja in poljedelskih strojev poleg vseh mogočih ostalih predmetov, ki jih potrebujejo za domače gospodinstvo. Na semnju ne smemo pogrešati mlinarjev, pridelovalcev škroba, voščeni sveč in voska, kmetijskih klobučarjev in strojarjev, kovačev itd. Ker jim bo na razpolago bogata izbira solidnih in cenčnih strojev, orodij in ostalih pripomočkov pri njihovi obrti.

Med kmetijskimi proizvodi bodo zavzemala odlično mesto naša dobra vina zastopana pa bo tudi mlinska industrija, med, vosek, čebelarstvo priprave in drugi deželni pridelki. Letošnja suša bo sicer onemogočila razstaviti kmetovalcem marsikaj, kar bi v ugodnejši letini mogel in želel, vendar bo navzlj vremenskim neugodam dana posetniku prilika, videti in kupiti na »Ljubljanskem velikem semnju« vse, kar rabi.

Sejmskim prirediteljem je mnogo lažje na tem, da pokažejo ravno poljedelski oddelki čim večji uspeh. Posebno važnost je polagati poleg glavnih poljedelskih pridelkov na postranske proizvode našega kmetijskega ljudstva, kakor na domače platno, čipke in narodno blago, metlo, ščetke, igrače in zobotrebove, slamnike, vrvi, sode in doge, glavnike, lončarske izdelke, suho robo, čebre, škafe in obode itd.

Na semnju mora domača mala industrija biti do poznane veljave ravna

radi tega, ker brani in preživlja velika številna našega delavskega ljudstva v deželo in trgov. To pa bo mogoče samo na ta način, če se naš kmet in mali obrtnik živo zanimata za razstavo, je pridno posečata, kupujeta na njej svoje potrebščine in prodajata svoje izdelke. Ljubljanski veliki vzorčni semenj bo postal na ta način ogromnega pomena tako za mesto Ljubljano kakor tudi za trg in vas na deželi. Oddaljeni kraji naše države in inozemski kraji pa bodo imeli na enem mestu bogato izbrbo proizvodov pridnih slovenskih rok.

Železniške ugodnosti

Upoštevalo veliki pomen »Ljubljanskega velikega semnja« za naše narodno gospodarstvo, so naše državne oblasti priznale razstaviteljem in obiskovalcem številne ugodnosti. Obiskovalci, ki se izkažejo z legitimacijo in sejmskim znakom, plačajo v času od 20. avgusta do 20. septembra 1921. za vožnjo do Ljubljane in nazaj v vseh razredih vseh potniških vlakov vseh železnic v kraljevini Srbiji, Hrvatski in Sloveniji, polovično vožnjo. Ako pa imajo razven tega potrdilo ministrstva trgovine in industrije, da posetijo »Ljubljanski veliki semenj«, so v času od 3. do 12. septembra t. l. upravičeni uporabiti na progi Beograd-Ljubljana tudi brzovlake proti polovični vožnji. Ta ugodnost bo prišla zlasti posetnikom iz vzhodnih delov naše države v prilog.

Za prevoz razstavne blaga v Ljubljano in nazaj se plača polovična železniška voznina, in sicer na ta način, da se zaračuna za pot od izhodišča do Ljubljane cela tovornina, dočin se blago na povratku iz Ljubljane nazaj brezplačno odpremi. Razstavljeno blago, ki dolže iz inozemstva je uvozne in izvozne carine prosto, ako se izvozijo tekom treh mesecev po uvozu.

Tudi obratno ravnanje južne železnice na Dunaju je priznalo obiskovalcem »Ljubljanskega velikega semnja« 50odstotni popust na vseh potniških vlakih avstrijskih prog južne železnice, ako se izkažejo s sejmsko legitimacijo, ki je v redu kolekovana. Zajedno je dovolilo za razstavno blago gorel navedene prevozne ugodnosti.

Legitimacija s sejmskim znakom, ki upravičuje imetnika do vseh navedenih ugodnosti, se dobi za 25 din. pri vseh sejmskih zastopnikih v vseh večjih mestih, ali pa neposredno pri uradu »Ljubljanskega velikega semnja« v Ljubljani.

Urad »Ljubljanskega velikega semnja« razpolaga te dni vabila za poset »Ljubljanskega velikega semnja« na vse kraje naše države. Ker nudi »Ljubljanski veliki semenj« pri priznanih nizkih cenah v Sloveniji ne-le najugodnejšo, temveč tudi najboljšo priliko za nakup vsakovrstnega blaga, se je nadejati poseta vseh pridobitnih krogov cele države, trgovcev, industrijev in obrtnikov. Za naše pridobitne kroge je poset semnja toliko važnejši, ker se ga udeležijo v velikem številu tudi inozemstvo. Te dni se je začel plakatirati šlom kraljevine umetniški plakat kot vabilo na »Ljubljanski veliki semenj«. Plakat je umetniško delo mojstra gospoda profesorja Vavpotiča, natpisna ga je »Mariborska tiskarna d. d.« v Mariboru. Plakat predstavlja v ozrtju »Ljubljano, v ospredju pa je zobato kolo, znamenje industrije, na kolega se Merkurjeva roka z žezlom krepko opira.

Česko-slovaška industrija in trgovina bo na »Ljubljanskem velikem semnju« od 3. do 12. septembra 1921. lepo zastopana. Razstavila bo v lastnem paviljonu, ki ga je postavila Česko-slovaška republika. Ta paviljon tvori po svoji arhitekturi eno najlepših zgradb na razstavišču. Sestavljen je v slogu, ki spominja na orijent in tako simbolično predčuje stremljenje češkega gospodarskega sveta po zvezah z orijentom. Češki gospodarski krogi so videli, da leži bodočnost češke industrije in češke trgovine v prvi vrsti v čim tesnejših zvezah z vzhodnimi pokrajinami Evrope. Važen moment tudi za nas!

»Ljubljanski veliki semenj« ne bo podal le lepega celokupnega pregleda vzorcov razstavljenega blaga, ki si ga kupci morejo nabaviti v Sloveniji, temveč je dana na njem prilika za izložbo in pregled cele države. Veliko zanimanje inozemskih trgovcev in industrijskih krogov za potek gospodarskega življenja pri nas je dovelo do velike udeležbe inozemcev na semnju. »Ljubljanski veliki semenj« bo v vsakem oziru dovršena in popolna prireditve. Sejmski prostori obsegajo nad 30 zgradb in paviljonov, ki so razdeljeni v nastopne oddelke: Papirna industrija, grafike in pisalne potrebščine, pohištvo in glasbeni instrumenti, majolika, taljance, pletarstvo, metlarstvo in mala tesna industrija, vrvarski izdelki, slamniki in klobuki, obleka, zlatnina in urarstvo, serolna industrija, železnina in železniki ter pločevinski izdelki, kovine in kovinski izdelki, lesna in gradbena industrija, poljedelski proizvodi, hrnila in plače, kmetijske potrebščine vsake vrste, »njarska industrija, kosmetika in zdravstvene potrebščine, tekstilno blago, perilo in modno blago. Trgovinski oddelki bo nudil celokupen pregled domače trgovine s tuzemstvom ter inozemskih industrijskih proizvodov, ki se uvažajo k nam.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani Stritarjeva ulica št. 2

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju, Mariboru, Borovljah, Ptuju in Brežicah.
 Delniška glavica **K 50.000.000.—**
 Rezerve okrog **K 45.000.000.—**
 Se priporoča za vse v njeno stroko spadajoče posle.
 Prodaja sročke razredne letenice.
 Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, valut in dovoljuje vsakovrstne kredite.
 Čekovni račun v Ljubljani št. 10.509.
 Brzojavni naslov: **Banka Ljubljana.**
 Telefon št. 261 in 413.

Prvovrstna Puch - kolesa
 pnevmatiko Dunlop - Reithoffer - Hutchinson priporoča 1268 10-2
Ign. Vok
 Ljubljana, Sodna ulica 7.

Dular & Fabiani veletrgovina z manufakturo.
 Zaloga: Skladišče Balkan, Ljubljana.

Spisi o naši državi.

A. Melik: Jugoslavija. Zemljepisni pregled. I. del. Meh. vezana, fin papir 60 K, po pošti 3 K več. Broš., navadni papir 42 K, po pošti 2 K več.
 A. Melik: Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev. II. dela I. del 21 K, II. del 42 K. Poština za oboje dela 9 K.
 A. Ogris: Borba za jugoslovansko državo. Cena 32 K, po pošti K 1-80 več.
 Dokumenti o jadranskem vprašanju. Cena 18 K, po pošti K 1-80 več.
 St. Sagadin: Naš sadašnji ustavni položaj. Cena 16 K, po pošti K 1-80 več.

Naročila sprejema:

Tiskovna zadruga v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Najstarejša špedicijska tvrdka v Sloveniji

R. RANZINGER
 Ljubljana špedicijska pisarna Jesenice

Podjetje za prevažanje blaga južno železnice. Brzovozni in tovarni sabirni promet in Avstrije in v Avstrijo. Zavarovanje. Podjetje za prevažanje pohištva. Skladišče s posebnimi zaprtimi kabinami za pohištvo.

Brzojavi: Ransinger. 784 53 Interurban telefon 60.

Naročajte in širite sledeče

leposlovne knjige:

D. Fajgel: Tik za fronto. Broš. 36 K, vez. 45 K, poština K 2-80.
 A. Novačan: Veleja. Broš. 36 K, vez. 36 K, poština 2 K.
 Anatole France-Dobelj: Pingvinski otok. Roman. Cena broš. 42 K, po pošti pripor. 2 K 40 v več.
 Dostojevskij-Levstik: Besi. Roman v IV. delih. Broš. 42 K, vez. 54 K, po pošti broš. K 8-— več, vez. K 30-— več.
 Goncourt-Pastuškin: Dekle Eliza. Roman. Broš. 15 K, vez. 21 K, po pošti broš. K 2-— več, vez. K 2-50 več.
 Cervantes-Sorli: Tri novele. Broš. 10 K, vez. 16 K, po pošti broš. K 2-— več, vez. K 2-50 več.
 Shakespeare-Zupančič: Sen kresne noči. Broš. 22 K, vez. 28 K, po pošti broš. K 2-— več, vez. K 2-50 več.
 Macbeth. Broš. 32 K, vez. 40 K, poština 2 K.
 Ante Debeljak: Solnce in senca. Broš. 10 K, vez. 15 K, po pošti broš. K 2-— več, vez. K 2-50 več.
 Stritarjeva antologija. Uredil dr. Iv. Prijatelj. Broš. 18 K, vez. K 26-—, po pošti broš. 3-40 več, vez. K 4-— več.
 Josipa Jurčiča zbrani spisi. Druga izdaja. Uredil dr. Ivan Prijatelj. I. svez. broš. 22 K, po pošti 5 K več, II. svez. broš. 22 K, po pošti 4 K 60 v več.
 Knjige se naročajo pri založništvu: Tiskovna zadruga v Ljubljani, Sodna ulica 6. 66 74

Lepo posestvo v Sevnici

popolnoma arondirano, obsegajoče 50 orlov njiv, travnikov, vinograda in gozda, s hišo in vsemi gospodarskimi poslopji v dobrem stanju ter z vso živo in mrtvo pritlikino se ugodno proda. Natančnejše podatke daje Ivan Ušlaker, notar v Sevnici.

Več kolporterjev sprejme
 upravništvo „Jutra“, Sodna ul. 6.

Svetovna vojna

v pesmi in slikah, I. in II. zvezek.
 Cena posameznemu zvezku 4 krone.
 Dobiva se pri kolporterjih, v trafikah in v upravi „Domovine“, Sodna ulica 6.

Priporočamo knjige za mladino:

Ilika Washtetova, Pravljice. Z večbarvnimi slikami. Vez. 40 K, po pošti 2 K več.
 Habberton-Sorli, Bob in Tedi. Povest s slikami. Broš. 21 K, vez. 30 K, po pošti K 2-40 več.
 Cika Jova Zmaj-Gradnik, Kalamandarija. Otroške pesmi. Vez. 16 K, po pošti 1 K več.
 Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Klobuke in slamnike

vseh vrst, od preprostih do najdelejših nudi vedno v zalogi tovarna klobukov in slamnikov

Franc Cerar v Stobu

pošta in želoz. postaja Domžale pri Ljubljani.
 V popravila prevzema tudi vsa tozadevna dela ter pr oblikuje po najnovejši modi. V Ljubljani prevzema v-a naročila in moderniziranje trčka Kovačevič i Tršan v Prešernovi ulici št. 5, kjer se sprejema 1021 v sredo in v soboto. 52 9

I. jugoslovanska tovarna za gume in kovinske predmete

d. z o. z. 912 15-6

Slovenska Bistrica

oferiramo naše prvovrstne

rožene gume

v vsaki velikosti in po vsakem vzorcu s cenami brez konkurence.

Zahtevajte cenike! Prodaja na veliko!

Polnogumljasti obroči: za tovarne avtomobile

Pnevmatiko za kolesa in avtomobile

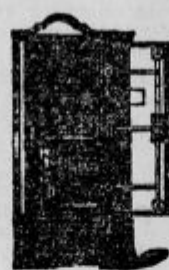
Kolesa

Avtomobili na/cenoje 585 20

J. GOREC, Ljubljana

Gospodarska cesta 14.

Zaloga Wertheimovih blagajn

ognja in vloma varno, v vsaki velikosti, razpoložljiva točno in ceno, kot vsaka Dunajska trdka.

Cene:

Št. 0 K 2500-
 „ 1 „ 3000-
 „ 2 „ 4000-
 „ 3 „ 5000-

145 **Franc Schell**

I. jugoslovanska izdeloval.ica blagajn in kaset
 Maribor, Koroška cesta 31.

Amerikansko strojno olje

Olje, lahko, za vretena;
 olje za transmisije;
 olje, strojno za poljedelske stroje;
 olje, strojno za težke stroje;
 olje za avtomobile, lahko;
 olje „izredno težko“;
 olje za cilindre;
 olje proti prahu. 57 104-97

Glavna zaloga:

Medić, Rakove & Zankl, d. z o. z.
 prej A. Zankl novi sinovi.

!! Kupujte nove knjige !!

Tiskovne zadruge:

D. Fajgel, Tik za fronto. Zbirka črtic, ki popisujejo dogodke v Gorici po izbruhu vojne med Italijo in Avstrijo 1915. Broš. 36 K, po pošti 2-80 K več.

A. Novačan, Veleja. Drama. Broš. 28 K, vez. 36 K, po pošti K 2-— več.
 Shakespeare-Zupančič, Macbeth. Broš. 32 K, vez. 40 K, po pošti K 2-80 več.

Ilika Washtetova, Pravljice. Z večbarvnimi slikami. Vez. 40 K, po pošti K 2-— več.

Fr. Veber, Uvod v filozofijo. Pota in cilji, 3.—4. zvezek. Cena 72 R, po pošti 3-40 K več.

Knjige se naročajo pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ul. 6.

Radioaktivno termalno kopališče

TOPLICE PRI NOVEM MESTU

zdravi revmatizem, protin, nevralgijo, posledice zlomljenih kosti, rane in eksudate.

Sezona od 1. maja do 30. septembra.

Železniška postaja Straža-Toplice.

Pojasnila daje ravnotežstvo.

904 6-6

Naročajte

Ljubljanski Zvon

letnik 1921.

Ljubljanski Zvon je najstarejši in najboljši slovenski leposlovni mesečnik. Novi letnik prinaša celo vrsto po-vesti in člankov, ki bodo zanimali vsakogar. Izšel je popolnoma novi opremi.

206 36

Celoletna naročnina znaša 180 K, polletna 90 K, četrt-letna 45 K. Izhaja vsak mesec.

Upravništvo Ljubljanskega Zvona
 Ljubljana, Sodna ulica 6.

„JADRAN“ d. z o. z. LJUBLJANA

Dunajska cesta 9

priporoča

91 104-109

kolonijalno in špecerijsko blago ter žitne pridelke.

Točna in solidna postrežba.

Pravkar je izšel ponatis znamenitega „Jutrovega“ romana, ki je vzbujal splošno pozornost:

Frank Heller, Prigode gospoda Collina.

Cena 15 K, po pošti 2 K več.

Naroča se pri upravništvu „Jutra“, Ljubljana, Sodna ulica 6.

: Jadranska banka :

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji. Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, Zrst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu.